

Финансирано од стране
Савјета Европе

Високи судски и тужилачки савјет БиХ
Радна група за безбједност правосудних институција и
носилаца правосудних функција у БиХ

УНАПРЕЂЕЊЕ ЛИЧНЕ И ОПШТЕ СИГУРНОСТИ НОСИЛАЦА ПРАВОСУДНИХ ФУНКЦИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

**Платформа за израду стратешког документа
за унапређење безбједности правосуђа у Босни и Херцеговини**

Сарајево, 4.10.2022. године

Овај документ је сачинила експертна радна група у саставу:

Борислав Скрамончин - Судска полиција ФБиХ

Мирзет Ишерић – Судска полиција ФБиХ

Едис Скопак – Судска полиција ФБиХ

Александар Милисавић– Судска полиција Републике Српске

Консултанти:

проф. Елдан Мујановић

Ralph Roche

Yves Roland

Израђено у сарадњи са Радном групом за сигурност правосудних институција и носилаца правосудних функција у БиХ Високог судског и тужилачког савјета БиХ и уз подршку Савјета Европе

Садржај

УВОД.....	6
Стратешки оквир за безбједност правосуђа у Босни и Херцеговини	8
Аналитички образац за прикупљање информација	8
ИЗВРШНИ САЖЕТАК.....	13
Општи циљ Платформе	13
Израда Платформе	13
1. Визија и мисија Платформе, циљ документа.....	13
2. Начела Платформе за израду стратешког документа	13
3. Анализа правног и стратешког оквира, институционалних капацитета и оперативних процедура	14
Правни оквир који уређује питања безбједности правосуђа	14
4. Идентификација стратешких проблема.....	16
SWOT анализа.....	16
Специфични изазови у осигурању НПФ, чланова породице и њихове имовине.....	18
5. Сигурност и заштита носилаца правосудних функција.....	19
Опћенито о сигурности и заштити особа	19
Зашто је важна сигурност и заштита носилаца правосудних функција	21
Шта се подузимало након пријетњи или напада?.....	22
6. Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама БиХ.....	22
Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама ФБиХ.....	23
Судска полиција у Федерацији БиХ.....	24
Федерално министарство унутрашњих послова - Федерална управа полиције и кантонална министарстава унутрашњих послова	25
Комплексност сигурности судија и тужилаца у Федерацији БиХ	26
Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама РС и Судска полиција РС.....	26
Министарство унутрашњих послова Републике Српске	27
Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама Брчко дистрикта БиХ и Полиција Брчко дистрикта БиХ.....	27
Судска полиција Брчко дистрикта БиХ.....	28
Полиција Брчко дистрикта БиХ.....	28
7. Сигурност чланова уже породице судија и тужилаца	29
8. Сигурност имовине носилаца правосудних функција	30
9. Сигурност запосленика у правосудним институцијама.....	31
Студија случаја 1.....	31
Студија случаја 2.....	32
10. Заштита објеката правосудних институција.....	32
Осигурање зграда правосудних институција и тренутно стање.....	34
Улазак у зграде правосудних институција	35

Суднице, просторије за саслушање осумњичених особа, уреди носилаца правосудних функција и друге просторије	36
Улога и активности Високог судског и тужилачког вијећа БиХ	37
Студија случаја	38
11. Заштита свједока.....	40
Сигурност и заштита свједока.....	40
Заштита свједока пред правосудним институцијама Босне и Херцеговине	42
Заштита свједока пред правосудним институцијама у Федерације БиХ.....	42
Улога Судске полиције у ФБиХ.....	43
Мјере заштите свједока у Федерацији БиХ	43
Заштита свједока пред правосудним институцијама РС	44
Заштита свједока пред правосудним институцијама БДБиХ.....	44
Улога Високог судског тужилачког вијећа БиХ	44
Студија случаја	45
Друга фаза (Израда Стратегије).....	46

Листа скраћеница

БиХ – Босна и Херцеговина

ФБиХ – Федерација Босне и Херцеговине

РС – Република Српска

БДБиХ – Брчко дистрикт Босне и Херцеговине

Платформа – Платформа за израду стратешког документа за унапређење безбједности правосуђа у Босни и Херцеговини

СП ФБиХ – Судска полиција у Федерацији Босне и Херцеговине

СП РС – Судска полиција Републике Српске

СП БиХ – Судска полиција Босне и Херцеговине

СП БДБиХ – Судска полиција Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

МУП – Министарство унутрашњих послова

ФУП – Федерална управа полиције

ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима

НПФ – Носиоци правосудних функција

СЕ/ВЕ – Савјет Европе/Вијеће Европе

ВСТС БиХ/ВСТВ БиХ – Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине / Високо судско и тужилачко вијеће Босне и Херцеговине / Високо судбено и тужитељско вијеће Босне и Херцеговине

ДКПТ – Дирекција за координацију полицијских тијела

SWOT – *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*

МТС – материјално-техничка средства

КДЗ – контра-диверзиона заштита

ICITAP ((*International Criminal Investigative Training Assistance Program*)) – Међународни програм помоћи у криминалистичкој обуци

УВОД

Током реализовања редовних задатака у сегменту личне и опште безбједности носилаца правосудних функција у БиХ (у наставку: НПФ), идентификовали смо неколико фактора који неповољно утичу на постојећи систем безбједности. Прије свега, то су:

- Недовољно поштовање одредби прописаних до сада израђеним референтним документима, као што су Смјернице стандарда и мјера безбједности правосудних институција и НПФ у БиХ (Смјернице), Сигурност почиње од вас (приручник о безбједности у правосуђу), Сигурност и правна заштита правосуђа у БиХ (књига), едукативни видео материјали;
- Недовољна освијештеност НПФ по питању безбједности;
- Недостатак потребног нивоа едукације службеника судских полиција у одређеним сегментима рада који се тичу ове проблематике;
- Недовољно дефинисана координација (у смислу размјене информација) између судских и других полицијских агенција у БиХ, пошто се постојећи систем односи на заштиту НПФ и других радника суда по мјесту рада, али и породица и имовине НПФ по мјесту боравка. Све ово усложњава постојећи систем безбједности (постоје разлике у обављању ових послова међу судским полицијама);
- Мањак персоналних и материјално-техничких ресурса у судским полицијама.
- Недостатак свеобухватне анализе ризика и пријетњи на нивоу цијеле БиХ која поставља расположиве информације у однос са сликом пријетње. Ово би омогућило доношење одлука на основу боље информисаности у погледу приоритизације и расподјеле средстава;
- Недовољна размјена информација о току истраге пријетње приликом реализације задатака пружања заштите;
- Недосљедна примјена одредби четири донесена закона којима је регулисана област заштите свједока;
- Ометање рада правосудних органа лажним дојавама о постављању експлозивних направа;
- Све је присутнија појава у пракси да јавност дефинише рад правосуђа као лош или неучинковит. То изражава демонстрацијама, јавним скуповима пред правосудним институцијама, слањем порука пријетећег садржаја које угрожавају личну сигурност НПФ и опћенито рад правосудних институција у цјелини, те другим притисцима - што представља безбједносни проблем и изазов, а утиче и на принцип непристрасности правосуђа. Иако јавна окупљања нису сама по себи незаконита нити представљају пријетњу, она могу допринијети несигурности и свеукупној слици пријетње.

Анализом уочених проблема, донесен је закључак да је потребно наставити континуиран рад на поправљању тренутног стања. Стручни органи, које представљају судске полиције на свим нивоима у БиХ, препознали су могућност да кроз пројекте Савјета/Вијећа Европе (СЕ/ВЕ), покрену израду стратешког документа који би системски обухватио сталне процјене, те уз постојећа законска рјешења и реализацију сталних задатака, допринио осигурању начела правде и владавине права у БиХ.

У првој фази планирана је израда ове Платформе. Циљ документа је анализа постојећег стања, идентификовање проблема, те доношење закључака који би били основа за израду Стратегије унапређења личне и опште безбједности НПФ у БиХ.

У изради овог документа учествовала су стручна лица из судских полиција у БиХ, домаћи и страни консултанци, припадници СЕ/ВЕ, а након израде Платформе, са њом ће бити упознати НПФ који ће имати прилику да се изјасне о овој проблематици, изношењем

запажања, евентуалних проблема са којима се сусрећу, те приједлозима како унаприједити постојеће стање.

У раду ће се користити стварни проблеми са којима се сусрећемо свакодневно, а биће обрађивани као студије случаја, те ће послужити као основе за доношење конкретних мјера, а као дио стратешког документа.

Статистички преглед упућених пријетњи и напада на НПФ:

Организациона цјелина	Година са бројем случајева					Укупно	Напомена
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.		
СП ФБиХ	23	16	16	17	18	90	
СП РС	2	3	3	2	1	11	
СП БиХ	4	11	4	5	5	29	
	29	30	23	24	24	130	

Оваква Платформа ће представљати довољну основу за израду поменутог стратешког документа.

Стратешки оквир за безбједност правосуђа у Босни и Херцеговини

Аналитички образац за прикупљање информација

Недостатак/Препрека/ Проблем који има импликације за праксу	Посљедица	Кога директно угрожавају посљедице идентификованог недостатка	Кога индиректно угрожавају посљедице идентификованог недостатка	Који су узроци идентификованог недостатка	Шта се може предузети да се недостатак отклони и постојеће стање унаприједи		
					Нормативно	Институционално	Остало
<p>Недовољно поступање по одредбама прописаним до сада израђеним референтним документима, као нпр. Смјернице стандарда и мјера безбједности правосудних институција и НПФ у БиХ (Смјернице), Сигурност почиње од вас (приручник), Сигурност и правна заштита правосуђа у БиХ (књига), едукативни видео материјали</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приликом реконструкције постојећих зграда и изградње нових, укључивање службеника судских полиција од фазе идејног рјешења - Приликом уређења судница и просторија за саслушање - Неадекватне просторије за задржавање лица - Застарио систем видео надзора - Застарјелост и недовољни капацитети КДЗ система - Непоштивање правила уласка у зграду - Непостојање адекватног система противпожарне заштите 	<p>Нарушен систем безбједности</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приликом уласка поменутих лица на један улаз стварају се могућности директног контакта НПФ и других радника суда са странкама (лицима која су у вези са странкама), те могућност физичког или вербалног напада. - Неадекватна грађевинска и техничка рјешења резултирају ометањем и усложњавањем послова из домена рада судских полиција 	<ul style="list-style-type: none"> - НПФ - Други радници судова и тужилаштава - Службенике судске полиције - Лица према којима поступају службеници судске полиције у оквиру надлежности и овлаштења - Друга лица (вјештаци, свјedoци, гости и др.) 	<p>Систем правосуђа (провођење кривичног поступка, дигнитет суда, државе, владавине права)</p>	<p>Правно необавезујући карактер Смјерница, непостојање правног основа и уједначене праксе за стандардизован приступ у погледу одређивања оквира цјелокупног система безбједности правосудних институција</p>	<p>Доношењем стратешког документа додатно прецизирати поштовање мјера које се односе на сегмент безбједности правосуђа у цјелини</p>	<p>Јачање улоге Радне групе за безбједност НПФ и других радника суда ВСТС-а БиХ на начин да буде равноправна другим тијелима ВСТС-а БиХ са јасним мандатом и овлаштењима</p>	<p>Обезбиједити МТС и предуслове за провођење одлука ВСТС-а БиХ у односу на систем безбједности</p>

Недостатак/Препрека/ Проблем који има импликације за праксу	Посљедица	Кога директно угрожавају посљедице идентификованог недостатка	Кога индиректно угрожавају посљедице идентификованог недостатка	Који су узроци идентификованог недостатка	Шта се може предузети да се недостатак отклони и постојеће стање унаприједи		
					Нормативно	Институционално	Остало
- Непоштивање прописаних безбједносних мјера и препука	- Непоступање по безбједносним упутима службеника судске полиције						
Недовољна упознатост са значајем сигурности НПФ	Умањен степен безбједности НПФ и индиректно угрожавање система безбједности објеката	- НПФ - Други радници судова и тужилаштава - Службеници судске полиције	- Лица према којима поступају службеници судске полиције у оквиру надлежности и овлаштења - Друга лица (вјештаци, свјedoци, гости и др.)	Непостојање ових видова обуке у плановима и програмима обука НПФ	Провођење законских и подзаконских норматива обуке НПФ на свим нивоима	Интегрисање овог садржаја обуке у годишњим плановима обуке и рада кроз Центре за едукацију судија и тужилаца (ЦЕСТ), а у сарадњи са судским полицијама	По потреби ангажовање стручних лица сродних агенција и других институција (домаћих и страних), а у процесу обуке
Недостатак потребног нивоа едукације службеника судских полиција у одређеним сегментима рада који се тичу ове проблематике	- Директно угрожавање система безбједности - Неадекватна примјена законских рјешења о надлежностим а и овлаштењима судских полиција	- Службенике судске полиције	- НПФ - други радници судова и тужилаштава - Лица према којима поступају службеници судске полиције у оквиру надлежности и овлаштења - Друга лица (вјештаци, свјedoци, гости и др.)	Недовољно провођење напредног нивоа обуке	Увођење у опште инструктивне акте, планове основне перманентне обуке, посебне обуке, специјалистичк е курсеве, учешће на савјетовањима семинарима и другим видовима обуке	Најбољи модалитети унапређења сарадње са надлежним полицијским агенцијама, правосудним институцијама и другим релевантним институцијама (хитна помоћ, ватрогасци и др.)	Организација заједничких вјежби, симулација кризних ситуација (постављање експлозивних средстава, евакуација и сл.)

Недостатак/Препрека/ Проблем који има импликације за праксу	Посљедица	Кога директно угрожавају пошљедице идентификованог недостатка	Кога индиректно угрожавају пошљедице идентификованог недостатка	Који су узроци идентификованог недостатка	Шта се може предузети да се недостатак отклони и постојеће стање унаприједи		
					Нормативно	Институционално	Остало
Недовољно дефинисана координација (у смислу размјене информација) између судских и других полицијских агенција у БиХ, пошто се постојећи систем односи на заштиту НПФ и других радника суда по мјесту рада, али и породица и имовине НПФ по мјесту боравка, а што усложњава постојећи систем безбједности (постоје разлике у обављању ових послова у судским полицијама)	Неадекватна безбједносна процјена, што резултира неадекватним планом заштите лица	<ul style="list-style-type: none"> - НПФ - Породице НПФ (мисли се на лица под пријетњом/ заштитом) 	Службенике судске полиције	Недосљедно спровођење одредби меморандума о сарадњи	Потписивање детаљнијег споразума о сарадњи са полицијским агенцијама сходно прописаним надлежностима	Досљедна примјена и поштовање одредби споразума од стране свих потписника	
Недовољни персонални капацитети и МТС судских полиција	Директно угрожавање безбједности правосуђа	<ul style="list-style-type: none"> - НПФ - Други радници судова и тужилаштава - Службенике судске полиције - Лица према којима поступају службеници судске полиције у оквиру надлежности и овлаштења, друга лица (вјештаци, свједоци, гости и др.) 	Систем правосуђа (провођење кривичног покупка, дигнитет суда, државе, владавине права)	Недостатак финансијских средстава на буџетским ставкама за попуњавање персоналних капацитета и набавку МТС-а		Потребан ниво разумијевања извршне власти за потребе судских полиција	

Недостатак/Препрека/ Проблем који има импликације за праксу	Посљедица	Кога директно угрожавају пошљедице идентификованог недостатка	Кога индиректно угрожавају пошљедице идентификованог недостатка	Који су узроци идентификованог недостатка	Шта се може предузети да се недостатак отклони и постојеће стање унаприједи		
					Нормативно	Институционално	Остало
Недовољна размјена информација о току истраге пријетње приликом реализације задатака пружања заштите	<ul style="list-style-type: none"> - Непотпуна безбједносна процјена, што резултира неадекватним планом заштите лица - Непотребна употреба људских и материјалних ресурса у појединим случајевима пружања заштите 	<ul style="list-style-type: none"> - НПФ - Службенике судске полиције 	Персоналне и материјално техничке капацитете судске полиције	Недовољно дефинисана област размјене информација између судске полиције и тужилаштва приликом истрага пријетњи	На основу стратешког документа изградити потребне споразуме (процедуре) који би дефинисали ову област		
Недосљедна примјена одредби Закона о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока	Откривање идентитета и угрожавање безбједности заштићеног свједока	Заштићене свједоке	<ul style="list-style-type: none"> - Службенике судске полиције - Процес који се води 	Мањак искуства у раду са заштићеним свједоцима	Досљедно поштовање одредби Закона	Интегрисање овог садржаја обуке у годишњим плановима обуке и рада кроз Центре за едукацију судија и тужилаца (ЦЕСТ), а у сарадњи са судским полицијама	
Ометање рада правосудних органа дојавама о постављању експлозивних направа	<ul style="list-style-type: none"> - Прекид и одуговлачење процеса - Изазивање додатних 	Судски процеси	Рад правосудних институција	<ul style="list-style-type: none"> - Ометање судских процеса - Лак начин доласка до СИМ картица (не 	На основу стратешког документа предложити законско	Обука судских полиција за дио КД прегледа (асистенција надлежним	

Недостатак/Препрека/ Проблем који има импликације за праксу	Посљедица	Кога директно угрожавају посљедице идентификованог недостатка	Кога индиректно угрожавају посљедице идентификованог недостатка	Који су узроци идентификованог недостатка	Шта се може предузети да се недостатак отклони и постојеће стање унаприједи		
					Нормативно	Институционално	Остало
	финансијских трошкова			региструје се набавка)	уређење области набавке СИМ картица	органима МУП- а)	
Свеприсутнија појава у пракси да јавност дефинише рад правосуђа	Угрожен систем правосуђа (провођење кривичног поступка, дигнитет суда, државе, владавине права)	Систем правосуђа	- НПФ - Службенике судске полиције	- Опште незадовољство грађана (субјективно, објективно, реално, нереално) - Одређени случајеви из раније праксе		Дефинисати системске правце дјеловања надлежних органа	

ИЗВРШНИ САЖЕТАК

Општи циљ Платформе

Општи циљ израде Платформе у БиХ је створити заједнички оквир за унапређење система безбједности носилаца правосудних функција у БиХ, а тиме омогућити поштовање дефинисаних начела функционисања правосуђа.

Израда Платформе

Израда Платформе реализована је у периоду се од октобра 2021. до септембра 2022. године, када је планирано да се са Платформом упознају НПФ који ће имати прилику да се изјасне о овој проблематици, изношењем запажања, евентуалних проблема са којима се сусрећу, те приједлозима како унаприједити постојеће стање.

Методологија која је кориштена при њеној изради осмишљена је да подржи сложен систем организације правосуђа у БиХ, а посебно у контексту потребе подржавања овог система са аспекта безбједности. Обухватиће рад службеника свих судских полиција у БиХ, других институција (МУП и др.), домаћих и страних консултаната, те особља СЕ/ВЕ.

1. Визија и мисија Платформе, циљ документа

ВИЗИЈА: Створити оквир и дати подршку развоју покретачких механизма којим би се израдила основа - Платформа као база стратешког документа, те у коначници створили услови за несметано функционисање НПФ и правосуђа у цјелини.

МИСИЈА: Израда практичне и на законским регулативама засноване Платформе која је прелазни период у изради стратешког документа.

2. Начела Платформе за израду стратешког документа

- **Општа прихватљивост Платформе** – Израда Платформе је основни предуслов за израду документа стратешког нивоа који ће представљати израз одређења и спремности свих НПФ, других радника у правосуђу, али и других сегмената цијелог друштва да се суочи са изазовима који су пријетња безбједности функционисања правосуђа у цјелини.
- **Законитост** – усаглашеност свих циљева и мјера са Уставима и позитивним законодавством у БиХ и међународно преузетим обавезама.
- **Јединство визије** – све мјере и активности заснивају се на заједнички идентификованим изазовима повезаним са пријетњама према НПФ, а самим тим и према правосуђу у цјелини.
- **Координација и сарадња** – Платформа у овој фази предвиђа учешће експерата из различитих организационих цјелина, стручне консултанте СЕ/ВЕ.
- **Професионалност** – Платформа, осим полазне основе за израду документа Стратегије, подразумијева и константно унапређење људских и материјално техничких ресурса, те оперативних процедура у складу са међународним стандардима. Она препознаје не само кључну улогу правосуђа у осигурању владавине права, него такође и професионалне судске полиције у стварању услова који правосуђу омогућавају да функционише према највишим европским стандардима.

- **Међународна сарадња** – предвиђено је активно учешће домаћих, али и страних консултаната, који ће својим искуством, коментарима и савјетима помоћи у изради овог документа.
- **Аналитика и анализа** – периодичне анализе и евалуације у изради Платформе, реализоваће се у склопу планираних активности СЕ/ВЕ.
- **Тајност података и заштита личних података** – сви подаци личне и оперативне природе, прикупљени током израде Платформе, биће заштићени, односно обрађени у складу са законским прописима у БиХ.
- **Транспарентност** – Активности на изради, те сачињени материјали у оквиру Платформе, учиниће се доступним јавности у највећој могућој мјери, те у складу са законодавством БиХ.
- **Заштита људских права и основних слобода** – нити једна од предвиђених мјера и активности не смије се проводити на начин који угрожава основна људска права и слободе.

3. **Анализа правног и стратешког оквира, институционалних капацитета и оперативних процедура**

Правни оквир који уређује питања безбједности правосуђа

Анализирајући тренутно стање које се односи на безбједност НПФ препозната је потреба стварања свеобухватног документа којим ће се постојеће стање унаприједити, те створити услови за неометано функционисање правосуђа. Постојећи систем је базиран на законима, те другим подзаконским актима, препорукама, смјерницама, те различитим упутствима. Иако је рад надлежних организационих цјелина дефинисан већим бројем докумената, а поступање НПФ такође дефинисано са највишег нивоа правосуђа у БиХ (ВСТС БиХ), идентификован је низ проблема у функционисању постојећег система.

У БиХ су на снази четири закона који регулишу рад судских полиција (СП ФБиХ, СП РС, СП БиХ и СП Брчко дистрикта), као и других важећих законских и подзаконских прописа којим су утврђене обавезе судских полиција у односу на безбједност правосудних институција и НПФ у БиХ.

Поменуте законске регулативе су основ рада судских полиција и битно је имати у виду да се кроз одредбе (чланове) ових закона јасно дефинише обавеза судских полиција у домену безбједности НПФ, објеката, те других лица, а како је предвиђено законом. Правећи паралелу између законских рјешења у четири организационе цјелине судских полиција у БиХ, постоје одређене разлике, али оне не утичу на суштину питања безбједности правосуђа у цјелини.

Судска полиција ФБиХ

- Закон о судској полицији у ФБиХ¹
- Правилник о начину вршења послова и примјене овлаштења СП ФБиХ²
- Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока³

¹ „Службене новине ФБиХ“ бр. 77/20

² „Службене новине ФБиХ“ бр. 25/21

³ „Службене новине ФБиХ“ бр. 36/03

- Правилник о начину вршења послова СП при provedби мјера заштите свједока пред правосудним инситуцијама у ФБиХ⁴

Судска полиција Републике Српске

- Закон о Судској полицији РС⁵
- Закон о заштити свједока у кривичном поступку⁶
- Правилник о начину вршења послова судске полиције приликом провођења мјера заштите свједока пред судовима у Републици Српској⁷
- Правилник о примјени овлаштења СП РС⁸

Судска полиција БиХ

- Закон о Судској полицији БиХ⁹
- Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока¹⁰
- Закон о програму заштите свједока у БиХ¹¹

Судска полиција БДБиХ

- Закон о Судској полицији БДБиХ¹²

---

⁴ Број Су-сп-59-1/12 од 01.06.2021. г.

⁵ “Службени гласник РС” број 98/11, 57/16

⁶ “Службени гласник РС број 48/03

⁷ СУ/СП-163/15 од 19.03.2015. г.

⁸ СУ/СП-440/12 од 22.08.2012. г.

⁹ “Службени гласник БиХ” број 31/03, 21/03 и 18/13

¹⁰ “Службени гласник БиХ” број 21/03

¹¹ “Службени гласник БиХ” број 29/04

¹² “Службени гласник БДБиХ” број 31/09, 60/10 и 31/11

4. Идентификација стратешких проблема

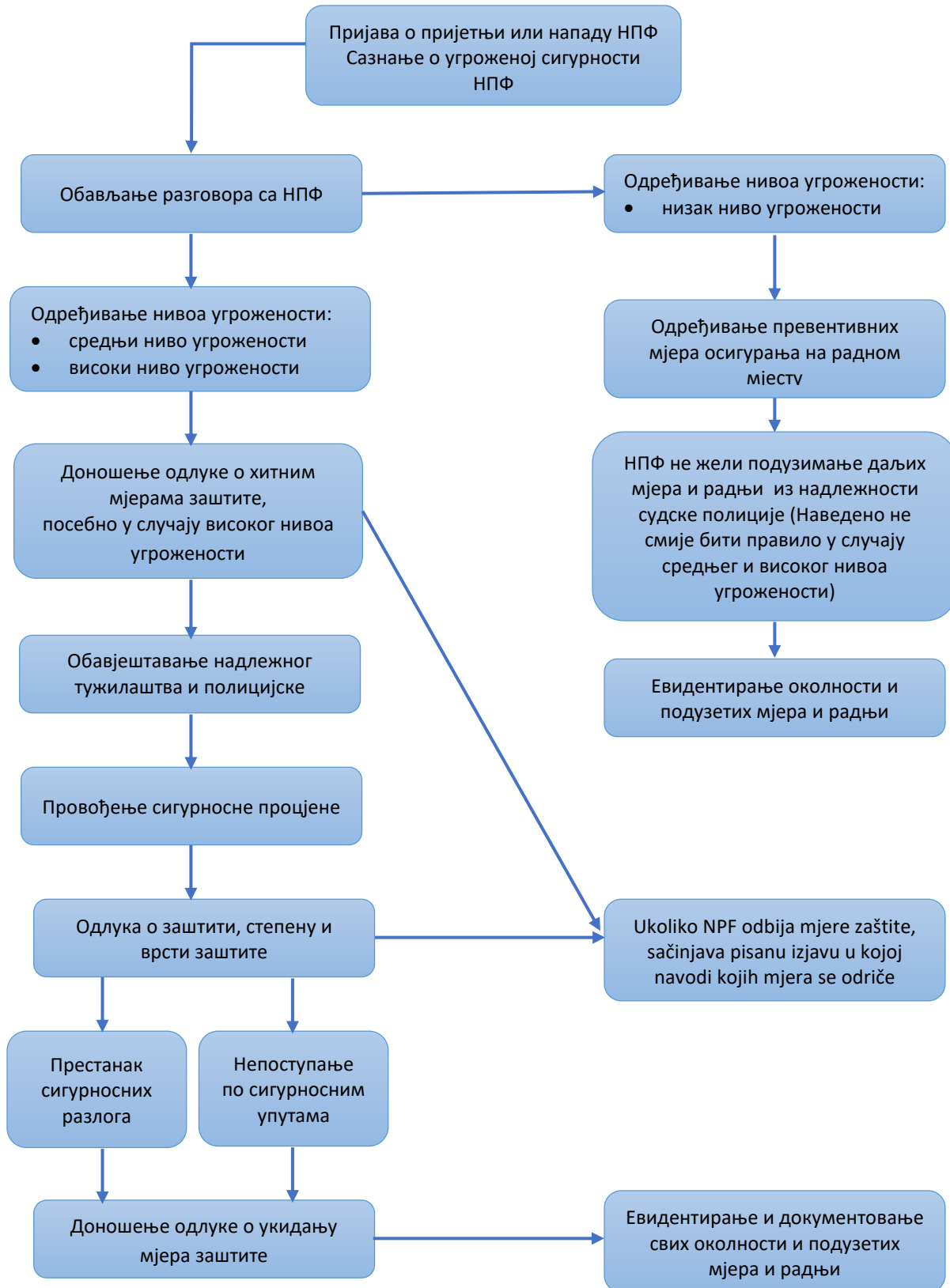
SWOT анализа

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Квалитетни људски потенцијали • Искуство полицијских службеника • Сарадња и комуникација судских полиција у БиХ • Сарадња и комуникација са другим полицијским агенцијама у БиХ • Сарадња и комуникација са међународним организацијама (ЕУ, ВЕ и др.) • Сарадња и комуникација са руководиоцима правосудних институција • Локације организационих јединица судских полиција у БиХ • Постојање Радне групе у оквиру ВСТС-а БиХ која се бави питањима безбједности (Радна група за безбједност правосудних институција и НПФ у БиХ и других радника суда) 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољан број полицијских службеника • Непостојање заједничких оперативних евиденција (информацијски систем) судских полиција • Недостатак МТС потребних за несметано функционисање судских полиција (у сегменту безбједносног амбијента НПФ) • Локације зграда правосудних институција у БиХ • Неукључивање представника судских полиција у пројекте реконструкције или изградње зграда правосудних институција • Недостатак потребног нивоа обучености за сегмент безбједности • Недосљедна примјена одредби закона о заштити свједока • Недовољна информисаност НПФ о сегменту сигурности правосуђа • Недефинисане процедуре размјене информација полицијских агенција и правосудних институција
Могућности	Пријетње
<ul style="list-style-type: none"> • Јачање персоналних и материјално-техничких капацитета судских полиција • Укључивање представника судских полиција у пројекте реконструкције или изградње зграда правосудних институција • Реализација пројекта о изради заједничког информационог система судских полиција • Унапређење система обуке из области сигурности правосуђа • Израда потребних процедура које дефинишу конкретне радње у размјени сигурносних информација између полицијских агенција и правосудних институција 	<ul style="list-style-type: none"> • Нарушен систем безбједности правосуђа • Неадекватна употреба персоналних и материјално-техничких капацитета судских полиција услед недовољне и неправовремене размјене информација • Угрожавање безбједности заштићених свједока и службеника судских полиција и самог судског процеса • Ометање рада правосудних органа лажним дојавама • Демонстрације, јавна окупљања и медијски иступи којима се врши притисак на рад правосуђа

• Доследна примјена законских рјешења у области заштите свједока • Могућност финансирања из ЕУ фондова	

Специфични изазови у осигурању НПФ, чланова породице и њихове имовине

5. Сигурност и заштита носилаца правосудних функција

Опћенито о сигурности и заштити особа

Дефинирањем кључних појмова сигурности и заштите долазимо до бољег разумијевања ситуације и лакшег приступа при успостављању сигурног амбијента и несметаног рада судске власти као гаранта владавине права. Појам сигурности можемо посматрати као појам јавне сигурности која представља свеобухватну сигурност унутар једне заједнице и сигурност појединаца који унутар заједнице раде на доношењу неопходних и битних одлука за несметано функционисање те заједнице, те им је као таквим неопходно као услов осигурати сигуран амбијент у којем ће донесене одлуке бити без присиле и разних других утицаја. Појам сигурности појединаца, у овом случају носилаца правосудних функција, се кроз стање мјерено степеном угрожености и сходно сигурносним процјенама проводи кроз редовно и ванредно осигурање, односно физичку и техничку заштиту.

Специфични изазови у вези са стратешким циљем судских полиција – а то је сигурност и заштита НПФ – укључују стални надзор кретања и дешавања у друштву, са посебним освртом на околности које указују на угрожавање сигурности НПФ. Са друге стране, то изискује будност судских полиција да буду спремне одговорити превентивним и репресивним мјерама физичке и техничке заштите и подизањем високог нивоа степена сигурности. Током посљедњих неколико година, обим и насилни карактер кривичних дјела која су се нашла пред системом правосудних институција у БиХ су знатно сложенији и у већем обиму. У том контексту мислимо на осумњичена или оптужена лица која се терете за тешка кривична дјела као што су: организовани криминал, трговина дрогом, трговина људима, убиства, доношење тешких тјелесних озљеда и сл., те су уочена дјела насилног карактера и упућених пријетњи према НПФ који врше процесуирање починитеља.

Активности судских полиција на стварању сигурносног амбијента НПФ се додатно компликују када се врше послови осигурања објеката правосудних институција приликом јавних окупљања и демонстрација грађана. Такав случај је био нпр. у фебруару 2014. године, када су ангажовани сви персонални и материјално-технички капацитети како би се заштитили објекти и извршила евакуација НПФ на сигурну локацију. Овдје говоримо првенствено о судским полицијама које су сходно позитивним законским прописима задужене за сигурност НПФ, а чији персонални и материјално-технички капацитети нису довољни да одговоре на слична дешавања. Такођер као примјер могу послужити случајеви у појединим судским предметима који се воде пред правосудним институцијама у БиХ, гдје грађани јавним окупљањима и демонстрацијама које се одржавају у непосредној близини објеката правосудних институција врше својеврсни негативни притисак на правосудје и упућују пријетње НПФ, узвикивањем парола или писањем графита. У вези са наведеним случајевима, као нова појава примијећено је и упућивање пријетњи и комуникација текстовима непримјереног садржаја на друштвеним мрежама (Facebook, Instagram и др.), те слање *e-mailova* на службене *e-mail* адресе НПФ.

Овдје је битно разјаснити границу између гарантоване слободе окупљања и изражавања мишљења и угрожавања сигурности неког лица. Пракса међународних судова, попут Европског суда за људска права је поставила стандард слободе изражавања према којем су јавне личности дужне да трпе и толеришу критику више него остали грађани, нарочито када се она односи на јавну функцију коју обављају. Исто је потврђено и пресудом Европског суда за људска права у предмету *Хандусиде против Уједињеног Краљевства* број 5493/72 из 1986. године. Заштита слободе изражавања према Европској конвенцији (члан 10.) подразумева слободу изражавања, што укључује слободу мишљења, слободу примања и преношења информација и идеја, без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Ограничење слободе изражавања предвиђа се под условима предвиђеним у ставу 2. истог члана, што подразумева ограничење или санкцију предвиђену законом и које су

неопходне у демократском друштву у интересу националне сигурности, територијалног интегритета или јавне сигурности, спречавање нереда или кривичних дјела, заштите здравља и морала, угледа или права других, спречавања ширења повјерљивих информација или у интересу очувања ауторитета и непристраниости судства.¹³

Важно је констатовати да је слобода посједовања мишљења основна претпоставка за друге слободе гарантоване чланом 10. Надаље, ова слобода ужива готово апсолутну заштиту у смислу да се могуће рестрикције изложене у ставу 2. не примјењују. Како је навео и Комитет министара Савјета Европе, “сва ограничења овог права сматрају се неспојивима са природом демократског друштва”.¹⁴

Дакле, узимајући у обзир наведено долазимо до закључка о комплексности и сложености цјелокупне ситуације и активности, те положаја у којем се судске полиције налазе приликом осигурања НПФ и стварања сигурносног амбијента. Сигурносним процјенама упућених пријетњи НПФ које проводе судске полиције, третирају се оне пријетње које су изгледне, односно оне пријетње које морају садржавати аспекте озбиљности и остваривости пријетње.

Све већа доступност и способност технологије и информација истовремено је изазов и прилика за ефикасну заштиту судског процеса. Како би се супротставили овим изазовима, неопходно је да судске полиције проширују и константно унапређују персоналне и материјално техничке капацитете, као и учешће у активној обуци службеника судске полиције и подизању сигурносне културе НПФ.

Када се говори о заштити особе која се сходно прописима посебно осигурава или особе чија је сигурност угрожена, треба разјаснити да заштита у правилу подразумијева непосредну заштиту по мјесту становања, на радном мјесту и у покрету. То правило може имати и своје изузетке, па је тако познато да у пракси егзистирају и правила у којима је дефинирано да се нпр. штићена особа може давањем посебне изјаве одређи права на непосредну заштиту или заштиту објекта становања штићене особе. Остављање оваквих могућности је донекле прихватљиво када се ради о особама којима се лична заштита одређује приликом преузимања јавне дужности, али је тешко прихватљива у случајевима у којим се мјере заштите особе и објекта становања одређују након оперативно-обавјештајних сазнања и проведене сигурносне процјене из које произилази да је сигурност одређене особе или више њих угрожена, посебно ако се ради о особама чији је основни задатак заштита владавине права и процесуирање свих облика криминала. Заштита се у правилу организира и проводи на начин којим се на сваком мјесту стварају неопходно потребни предувјети за долазак и боравак особе која се штити, а већ раније је речено да она може бити физичка и техничка. Једно од опћих правила заштите особе је да се, од тренутка када се процијени потребним одређивање заштите, мјере заштите врше 24 сата дневно и са циљем стварања адекватног сигурносног амбијента за штићену особу, а том приликом се примјењују све потребне мјере и радње којима се осигурава личност и физички интегритет штићене особе.

Овдје треба приоритетно указати на чињеницу да сигурност особе која се штити не зависи само од конкретно одређених мјера и особа које проводе мјере заштите, већ у великом проценту и од саме штићене особе, односно сигурносне културе коју штићена особа има зато што је и она дужна придржавати се предвиђених правила и мјера осигурања и заштите.

Одређивању заштите и начину провођења заштите у правилу би требале претходити сигурносне процјене које на високо професионалан и озбиљан начин треба провести полицијска агенција надлежна за заштиту, а у сарадњи са полицијским и другим органима

¹³ Мр. сц. Анита Рамулић-Муџић, ас., Универзитет у Бихаћу, Исламски педагошки факултет, СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА – АНАЛИЗА ПРЕСУДА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА (ЧЛАН 10), УДК: 342.727:168.2 Прегледни чланак

¹⁴ Ibid

који имају директна или индиректна сазнања у вези са угрожавањем сигурности особе којој се одређују мјере заштите.

Пружање мјера заштите изискује велике финансијске, персоналне и материјално-техничке ресурсе, а у правилу пружање мјера заштите у оквирима надлежних полицијских агенција проводе посебно устројене, обучене и опремљене организационе јединице. Дакле, мјере непосредне физичке заштите могу проводити само службеници који су, поред основних едукација, додатно и посебно едуцирани и за ову врсту послова и задатака, те који се стално усавршавају.

Неке од основних карактеристика службеника који пружа мјере заштите у покрету је да се ради о службенику који је искусан, тактичан, детаљан и крајње професионалан. Само службеник који посједује овакве карактеристике може предвидјети могуће догађаје, савјетовати штићену особу, ублажити евентуалне напете ситуације и превазилазити их са минимумом последица или употријебљене силе, бити смирен и спреман за правовремену реакцију, те својим професионалним држањем стално превентивно дјеловати.

Поред свега наведеног, потребна је континуирана међуполицијска сарадња заснована на законским и подзаконским прописима, коју у правилу иницира орган који пружа мјере заштите, а сарадња мора обухватати све агенције, од најнижег – локалног нивоа полицијског организирања до највишег нивоа који, поред осталог, обухвата и обавјештајну агенцију.

Зашто је важна сигурност и заштита носилаца правосудних функција

За почетак је потребно истакнути да се овдје не ради о тзв. штићеним особама према којима ће се мјере заштите предузимати одмах након што ступе на дужност судије или тужиоца, а како је то пракса у случају преузимања одређених функција у органима законодавне и извршне власти, већ о особама које статус штићене особе могу добити тек након што њихова сигурност или сигурност чланова њихове породице буде озбиљно угрожена због посла којег обављају.

НПФ уживају људска права као и све друге особе, али се питање сигурности НПФ не смије и не може дефинирати и рјешавати сходно опћем принципу којим се сигурност гарантира свим грађанима. За НПФ, чија је сигурност угрожена због посла који обављају, у односу на остале грађане, мора постојати посебан систем заштите, што се поред осталог, може правдати и чињеницом да су управо они ти који остатку популације гарантирају заштиту људских права и сигурност. НПФ морају бити заштићени како законским рјешењима, тако и у пракси од напада и прогањања због обављања својих дужности. Уколико НПФ није физички заштићен, а због природе посла којим се бави, његов живот или живот чланова његове породице буде доведен у опасност, тада и његова професионалност постаје врло упитна. Судија или тужилац, којем је системски осигурано да буде адекватно заштићен у односу на јавност или друштво у цјелини, подлијеже посебној одговорности.

НПФ кључни су за остварење права на правично суђење. Уколико неко није у могућности правилно обављати своје задатке, владавина права и право на поштено суђење су озбиљно угрожени. Управо због овог, НПФ не смију пријетње или нападе, који евентуално нису имали озбиљније последице, сматрати саставним дијелом свог посла, већ са циљем очувања достојанства функције коју обављају, пријетње или нападе требају одмах пријавити надлежним органима.

Људи су врло често незадовољни или погођени одлукама НПФ због чега су управо они врло често мета пријетњи напада без обзира што одлуке које доносе засноване на законима. У поређењу са питањем сигурности зграда правосудних институција, имајући у виду важећу легислативу и познате случајеве угрожених НПФ у пракси, евидентна је дисхармонизираност правног оквира, односно може се констатирати да је ова област

законским и подзаконским актима неадекватно или непрецизно уређена и да су у пракси евидентна различита поступања. Из уводног дијела овог текста може се закључити да су напади и пријетње носиоцима правосудних функција и члановима њихових породица учесталији, али је исто тако евидентно да нити постоје, а нити се од стране већег броја надлежних институција проводе, активности из којих би проистекло системско рјешење за овај проблем.

Шта се подузимало након пријетњи или напада?

Без обзира на то што су се пријетње или напади на носиоце правосудних функција дешавале и у случајевима процесуирања најтежих кривичних дјела, познато је да је свака појединачна пријетња или напад на судију или тужиоца, односно чланове њихових породица и њихову имовину, рјешавана од случаја до случаја, и то на различите начине и без координације надлежних како полицијских, тако и других органа, као и без било каквих покушаја да се ово питање ријешити системски и на свим нивоима судске власти у БиХ. Јасно је да ово питање у БиХ није могуће ријешити на начин како је то уређено у одређеним системима, зато што је по свом устроју БиХ земља са сложеним уређењем *суи генерис*. Мишљења смо да би најоптималније било ово питање ријешити у легислативном смислу једним прописом на подручју цијеле БиХ.

Управо сложено уређење БиХ је довело до тога да поред четири институције судске полиције (Судска полиција БиХ, Судска полиција у Федерацији БиХ, Судска полиција РС и Судска полиција БДБиХ) егзистирају три полицијске агенције на државном нивоу, једанаест полицијских агенција у Федерацији БиХ, једна полицијска агенција у РС и једна полицијска агенција у БДБиХ, али и до тога да се надлежности неких полицијских агенција преклапају или су дефиниране непрецизно и непотпуно, што је додатна отежавајућа околност у овој области.

У даљем дијелу текста ћемо се реферисати на четири законска оквира судских полиција у БиХ¹⁵ који су поред осталих надлежности из закона о судској полицији, задужени за сигурности НПФ, с тим да ћемо компаративном методом посматрати наведене законе, те ћемо као референтну тачку узети Закон о Судској полицији у ФБиХ, обзиром да тај закон предвиђа најшири дијапазон надлежности и овлаштења службеника судске полиције при извршавању свакодневних послова и задатака.

6. Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама БиХ

За заштиту судија Суда БиХ и тужилаца Тужилаштва БиХ¹⁶, чија је сигурност угрожена, надлежна је Дирекција за координацију полицијских тијела (ДКПТ). Као један од послова ДКПТ прописано је организирање и провођење физичке и техничке заштите особа и објеката органа БиХ и дипломатско-конзуларних органа који се посебно штите у складу са одговарајућим законима, међународним обавезама и другим прописима које доноси Вијеће министара БиХ¹⁷.

Дакле, евидентно је да претходно наведена одредба не дефинира прецизно које су то особе или објекти за чију је физичку и техничку заштиту надлежна ДКПТ, али с обзиром на чињеницу да је прије доношења овог закона предметни посао био у надлежности Државне агенције за истраге и заштиту БиХ (у даљњем тексту: СИПА), сходно подзаконским

¹⁵ Закон о судској полицији у ФБиХ ("Службене новине ФБиХ" број 77/20)

Закон о Судској полицији РС („Службени гласник РС“, број 98/11, 57/16)

Закон о Судској полицији БиХ („Службени гласник БиХ“, број 31/03, 21/03 и 18/13)

Закон о Судској полицији БДБиХ ("Службени гласник БДБиХ", број 31/09, 60/10 и 31/11)

¹⁶ У правосудним институцијама на државном нивоу тренутно ради око 90 судија и тужилаца

¹⁷ Члан 6. став 1. тачка х) Закона о Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ („Службени гласник БиХ“, број 36/08)

проведеним прописима¹⁸, почев од 1.1.2011. године, ДКПТ је преузела и надлежност заштите судија и тужилаца Суда БиХ и Тужилаштва БиХ. Тако је раније важећом одредбом Закона о Државној агенцији за истраге и заштиту¹⁹ као један од послова био дефиниран посао "физичка и техничка заштита особа, објеката и друге имовине заштићене по овом закону", док су другом, раније важећом одредбом²⁰, као заштићене особе по службеној дужности били дефинирани предсједник Суда БиХ и главни тужилац Тужилаштва БиХ.

Поред наведеног, раније важећом одредбом је било дефинирано да ће на образложени захтјев предсједника Суда БиХ и главног тужиоца Тужилаштва БиХ, СИПА пружити заштиту и осталим судијама Суда БиХ, односно замјенику тужиоца и осталим тужиоцима Тужилаштва БиХ, по одлуци директора, а на основу стручне процјене СИПА-е.

Дакле, наведеним Законом о Државној агенцији за истраге и заштиту надлежности заштите судија и тужилаца на нивоу БиХ били су уређени поприлично прецизно, али су због доношења већ наведеног Закона о Дирекцији за координацију полицијских тијела БиХ споменуте одредбе престале важити.

Мишљења смо да би било потребно јасније и прецизније дефинирати ову област, али и размотрити могућности да се међу штићене особе уврсти и предсједник Уставног суда БиХ, те по потреби и судије тог суда, као и предсједник ВСТВ-а БиХ с обзиром на надлежности и значајну улогу у правосудном систему БиХ. Неовисно о законском оквиру, у пракси су познати проблеми око одређивања мјера заштите неким судијама или тужиоцима, као и проблеми персоналне и материјално-техничке природе са којим се суочава ДКПТ.

Овдје треба напоменути да је ДКПТ надлежна да проводи сталну заштиту особа које обављају одређене дужности у органима законодавне и извршне власти (чланови Предсједништва БиХ, предсједавајући Вијећа министара, министри у Вијећу министара, предсједавајући Дома народа, Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, страни званичници у посјети БиХ и особе по одлуци Вијећа министара), што захтијева значајне персоналне и материјално-техничке ресурсе. Област заштите судија и тужилаца на државном нивоу требала би се сврстати у надлежност СП БиХ, а због реализације начела независности судске од извршне и законодавне власти. СП БиХ је надлежна за осигуравање судија и службеника Суда БиХ, из чега произилази да у погледу заштите судија и тужилаца нема апсолутно никакве надлежности изван зграде суда.

Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама ФБиХ

Када су у питању надлежности заштите судија Уставног суда ФБиХ, Врховног суда ФБиХ, кантоналних судова и опћинских судова, као и тужилаца Федералног тужилаштва ФБиХ и кантоналних тужилаштава, чија је сигурност угрожена као резултат обављања њихове функције или послова, СП ФБиХ новим Законом у пуном капацитету проводи мјере заштите угрожених НПФ у стварању сигурносних увјета за рад наведених правосудних институција. Треба напоменути проблеме из прошлости до којих је долазило прије доношења новог Закона, који у доброј мјери указују на потребу измјене законских рјешења у осталим судским полицијама. Тако су у пракси била евидентна не само различита тумачења, већ и поступања. Нека тумачења, како правосудне заједнице тако и полицијских агенција у ФБиХ, упућивала су да је за заштиту НПФ, чија је сигурност угрожена, надлежна СП ФБиХ, а нека

---

¹⁸ Упутство о обиму и начину провођења мјера заштите штићених личности БиХ и закључак Вијећа министара БиХ

¹⁹ Члан 3. став 1. тачка 4. Закона о Државној агенцији за истраге и заштиту – СИПА (Службени гласник БиХ", број 27/04)

²⁰ Члан 15. став 1. тачка ф) и г) Закона о Државној агенцији за истраге и заштиту - СИПА („Службени гласник БиХ", број 27/04)

тумачења да та надлежност припада другим полицијским органима у ФБиХ, односно Федералној управи полиције или управама полиције кантоналних МУП-ова.

Када је у питању пракса и искуство, може се констатирати да су НПФ чија је сигурност угрожена, мјере заштите пружане и од стране службеника СП ФБиХ и од стране полицијских службеника ФУП-а или кантоналних МУП-ова, што у случају недовољне комуникације и размјене информација може резултирати несагледивим посљедицама (нпр. убиство НПФ даље може довести до урушавања система опће сигурности, вриједности и владавине права).

Судска полиција у Федерацији БиХ

СП ФБиХ је самостални полицијски орган, успостављен у оквиру система судске власти у Федерацији, основана ради предузимања радњи којим се осигурава успјешно вођење одговарајућег судског поступка и стварања сигурносних увјета за рад правосудних институција у Федерацији²¹. У том смислу СП ФБиХ је надлежна за обављање сљедећих послова²²:

- a) прикупљање информација;
- b) довођење осумњичених, оптужених особа, свједока и вјештака;
- c) лишење слободе осуђених особа и особа којима је одређена мјера притвора;
- d) спровођење особа лишених слободе;
- e) задржавање особа лишених слободе;
- f) провођење судских одлука;
- g) физичка и техничка заштита објеката и имовине правосудних институција и Судске полиције;
- h) одржавање реда у судницама и другим просторијама или просторима којим се
- i) осигурава успјешност вођења одговарајућег поступка;
- j) физичка и техничка заштита носилаца правосудних функција, њихове имовине и чланова уже породице;
- k) заштита свједока;
- l) извршавање других налога правосудних институција којим се осигурава успјешно вођење одговарајућег поступка.

Начин извршења већ наведених послова СП ФБиХ прописан је одредбама Правилника о начину вршења послова и примјени овлаштења СП ФБиХ²³ који је донио предсједник Врховног суда ФБиХ. Конкретно, одредбама наведеног Правилника је прописано да ће СП ФБиХ пружати физичку и техничку заштиту НПФ и њихове имовине уколико је њихова сигурност угрожена као резултат обављања њихове функције или послова. Када то сигурносни разлози захтијевају, СП ФБиХ ће пружити физичку и техничку заштиту члановима уже породице носилаца правосудних функција. Оваква заштита може трајати и 24 сата дневно, а мјере могу бити одређене по мјесту рада, мјесту становања и у покрету.

У случају запримања пријаве о пријетњи или нападу на носиоца правосудне функције или сазнања да је његова сигурност угрожена, руководни службеници СП ФБиХ су обавезни организовати обављање разговора са угроженим лицем и прикупљање додатних сазнања везаних за угрожавање сигурности, а након тога у што краћем року по линији руковођења

²¹ Члан 3. Закона о судској полицији у ФБиХ („Службене новине ФБиХ”, број 77/20)

²² Члан 17. став 1. Закона о судској полицији у ФБиХ («Службене новине ФБиХ”, број 77/20)

²³ “Службене новине ФБиХ” број 25/21

директору Судске полиције доставити свеобухватну писану информацију са приједлозима, те евентуалном предузимању хитних мјера заштите, као и других неопходних мјера у зависности од конкретног случаја. Судска полиција о пријему пријаве пријетње или напада, обавјештава надлежно тужилаштво или полицијски орган ради предузимања потребних мјера из њихове надлежности.

Судска полиција ће у сваком случају запримљене пријаве, пријетње или напада, односно сазнања о угроженој сигурности лица провести сигурносну процјену. Изузетно, уколико на то околности указују, сигурносна процјена се неће провести ако службеници Судске полиције након обављања разговора са угроженим лицем утврде да нема потребе за предузимањем даљих мјера и радњи из надлежности Судске полиције или је угрожено лице изјавило да не захтијева предузимање даљих мјера и радњи из надлежности Судске полиције.

Одлуку о заштити, као и степену и врсти заштите доноси директор Судске полиције на основу извршене сигурносне процјене. Уколико лице којем су одређене мјере заштите не поступа по сигурносним упутама службеника Судске полиције, директор Судске полиције након пријема извјештаја може донијети одлуку о укидању мјера заштите. У случају да лице одбија мјере одређене одлуком директора СП ФБиХ, дужно је сачинити писану изјаву у којој наводи којих мјера се одриче, а која се доставља директору Судске полиције. Након запримања изјаве, Судска полиција ће престати са предузимањем конкретних мјера заштите. Такођер, мјере физичке и техничке заштите се на захтјев организатора могу пружати приликом одржавања конференција, стручних савјетовања или семинара организованих за носиоце правосудних функција и приликом посјета правосудних делегација на подручју Федерације БиХ, о чему одлуку доноси директор СП ФБиХ.

СП ФБиХ, уважавајући препоруке Радне групе за безбједност правосудних институција и НПФ као и других безбједносних аспеката, успоставила је Правилником о унутрашњој организацији СП ФБиХ Јединицу за сигурност и заштиту која се бави искључиво питањима сигурности и заштите НПФ.²⁴

Федерално министарство унутрашњих послова - Федерална управа полиције и кантонална министарстава унутрашњих послова

Када су у питању овлаштења других полицијских агенција Федерације БиХ која се односе на осигурање и заштиту НПФ, та овлаштења законским рјешењима нису предвиђена, односно питање сигурности и заштите НПФ је искључиво у надлежности СП ФБиХ. Одређена битна питања сигурности и заштите НПФ, сходно сигурносној процјени судске полиције у виду приједлога мјера осигурања могу се у смислу сарадње и координације даље разматрати са надлежним полицијским агенцијама у ФБиХ. На примјер, укључивање патрола редовне (најчешће кантоналне) полиције и обиласка локације по мјесту становања, ангажовање тимова контра-диверзионе заштите надлежних полицијских агенција при осигурању стручних савјетовања на подручју ФБиХ, те других видова сарадње у оквиру својих надлежности. Битан аспект сарадње је размјена информација у случајевима када се упућене пријетње НПФ пријаве надлежном полицијском органу, односно обавезу тих органа да приликом провођења истраге о свим битним сазнањима обавијесте службенике СП ФБиХ који ће на основу нових сазнања предложити предузимање других неопходних мјера у зависности од конкретног случаја. Наведено такођер може послужити у случају доношења одлуке о укидању мјера заштите у случајевима када је на основу процјене и нових сазнања степен угрожености низак или га нема, те се даљим ангажовањем непотребно не ангажују персонални и материјално-технички капацитети.

---

²⁴ "Службене новине ФБиХ" број 7/21

Комплексност сигурности судија и тужилаца у Федерацији БиХ

Као што је у ранијој фази овог текста указано на сложено уређење БиХ, што се одражава на аспекте сигурности, након претходно изнесених показатеља и извршених анализа, овдје се може констатирати да је доношењем новог Закона о Судској полицији у ФБиХ употпуњена и уређена област провођења послова заштите НПФ на подручју ФБиХ.

Дакле, наведеним законом послови пружања мјера заштите НПФ по мјесту рада, мјесту становања и у покрету врше службеници СП ФБиХ. Уколико штићена особа осим у ФБиХ има мјесто становања и изван територије ФБиХ, судска полиција ће се за пружање мјера заштите по мјесту становања обратити мјесно надлежној полицијској агенцији.

Посматрано са професионалне стране, а у случају евентуалних различитих мишљења од ставова које су у овом тексту изнешени, желимо напоменути разлоге у односу на које је ова област економичније и оперативније уређена у оквирима СП ФБиХ, а не у оквирима ФУП-а и кантоналних МУП-ова, што, поред осталог, правдамо и сљедећим:

- СП ФБиХ је институција чије постојање је дефинирано у Уставу ФБиХ, и то у поглављу Судска власт;
- За управљање СП ФБиХ је одговоран предсједник Врховног суда ФБиХ, а директор за руковођење, из чега произилази да је СП ФБиХ устројена у оквирима система независног и непристрасног правосуђа;
- СП ФБиХ је централизирана на нивоу ФБиХ, а њено оперативно дјеловање је омогућено на територији цијеле ФБиХ, а послови и задаци из надлежности судске полиције врше се у оквиру основних и унутрашњих организационих јединица и то дјеловањем укупно шеснаест организационих јединица;
- Надлежности судске полиције, за разлику од широког спектра послова органа унутрашњих послова, везане су искључиво за рад правосудних институција, што обухвата стварање сигурносног амбијента у раду правосудних институција и реализирање наредби правосудних институција, те пружање помоћи у provedби других судских одлука.

Претходно изнесени и други разлози могу бити усмјерење правосудној заједници да координираним дјеловањем са СП ФБиХ подузме потребне мјере и радње којима ће се створити потребне претпоставке и осигурати неопходне персоналне и материјално-технички ресурси, као и додатна едукација за адекватно провођење мјера заштите судија и тужилаца. Може се закључити да је након доношења новог Закона о Судској полицији у ФБиХ, СП ФБиХ сервис и продужена рука у раду правосудних институција ФБиХ.

Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама РС и Судска полиција РС

СП РС, у оквиру својих надлежности, обавља послове и задатке за Врховни суд, окружне и основне судове и на основу судских наредби предузима сљедеће мјере и радње:

- a) осигурање информација,
- b) принудно довођење свједока и вјештака,
- c) принудно довођење и спровођење осумњичених, оптужених и осуђених особа,
- d) спровођење осуђених особа у установу за извршење кривичних санкција,
- e) провођења извршења судских одлука,
- f) осигурава судске и тужилачке зграде,

g) осигурава судије и друге раднике суда²⁵ и

h) одржава ред у судници и другим судским просторијама за вријеме и у току суђења²⁶.

Анализом наведених одредби може се видјети да је у случају осигурања зграда дефинирана и судска и тужилачка зграда, док је у случају осигурања особа дефинирана само обавеза осигурања судија и других радника суда, из чега се може закључити да СП РС нема надлежности у погледу заштите угрожених тужилаца у правосудним институцијама РС.

На овом мјесту чини се оправданим поставити питање да ли СП РС може штитити угроженог тужиоца ако се то дефинира посебним споразумом о пружању помоћи тужилаштвима у РС који могу закључити предсједник Врховног суда РС и Главни републички тужилац РС²⁷.

Када су у питању подзаконски прописи који уређују ову област, експертна радна група која је сачинила документ ове Платформе се њима није бавила, али знајући начин устроја и рада СП РС, и у овом случају је потребно да правосудна заједница пружи потребну помоћ и подршку како би се наведено питање адекватно уредило, те испуниле персоналне и материјално-техничке претпоставке за извршење наведених послова у пуном капацитету.

Министарство унутрашњих послова Републике Српске

За разлику од устроја органа унутрашњих послова у ФБиХ, гдје су надлежности дефиниране кроз 11 закона о унутрашњим пословима, може се констатирати да је устрој полиције у РС једноставнији, зато што полиција РС послове из своје надлежности извршава на територији цијеле РС и дјелује у складу са једним Законом о унутрашњим пословима.

Када су у питању надлежности МУП-а РС, треба напоменути да је, поред осталих, прописана и заштита личности и објеката који се посебно осигуравају²⁸, без додатних дефиниција које су то личности или објекти које ће се штити. Наведеним законом прописано је да ће се Одлуком Владе Републике Српске одредити личности и објекти који се посебно осигуравају, а приликом провођења посебних мјера сигурности на пословима заштите личности и објеката који се посебно осигуравају, други републички органи управе, организације и установе дужни су да поступе по захтјевима овог министарства²⁹. Дакле, из наведеног законског прописа нигдје не произилази прецизно дефинирана обавеза МУП-а РС у односу на подузимање мјера заштите угрожених судија и тужилаца, осим уколико се и у овом случају не примјењује обавеза полицијских органа да су дужни заштитити животе и осигурати личну сигурност грађана.

Заштита судија и тужилаца у правосудним институцијама Брчко дистрикта БиХ и Полиција Брчко дистрикта БиХ

Експертна радна група указује на потребу уређења ове области и на подручју БДБиХ, али се неће посебно бавити питањем сигурности и заштите судија и тужилаца у правосудним институцијама БДБиХ³⁰ зато што су капацитети правосудних институција и полицијских агенција БДБиХ адекватни, те што због свог специфичног и једноставнијег уређења постоје претпоставке за ефикасније уређење области заштите судија и тужилаца.

---

²⁵ У правосудним институцијама у РС је запослено око 320 судија

²⁶ Члан 13. Закона о судској полицији РС, Службени гласник РС, број 98/11

²⁷ Члан 15. Закона о судској полицији РС, Службени гласник РС, број 98/11

²⁸ Члан 4. став 1. тачка е) Закона о унутрашњим пословима РС, „Службени гласник РС”, број 4/12

²⁹ Члан 4. став 2. Закона о унутрашњим пословима РС, „Службени гласник РС”, број 4/12

³⁰ У судовима БДБиХ запослено је око 27 судија, а у тужилаштву БДБиХ око 10 тужилаца, из чега произилази да се ради о око 37 носилаца правосудних функција

Судска полиција Брчко дистрикта БиХ

СП БДБиХ је устројена у оквирима Правосудне комисије БДБиХ те пружа помоћ Апелационом и Основном суду БДБиХ у смислу прибављања информација, извршавања налога суда за довођење учесника у судском поступку према налозима судова БДБиХ, спровођења осуђених особа у установе за извршење санкција на основу изречених пресуда суда, одржавања реда у судници, осигуравања судија и службеника суда, као и других особа унутар суда, интерног осигурања зграде суда, те извршавања других налога суда. Судска полиција такођер пружа помоћ у осигуравању увида у службену документацију, укључујући и судске и управне списе, а нарочито приликом прибављања неопходних информација, докумената и списа у случају пружања отпора или несарадње од стране било којег службеника у току истраге.

Надаље, Судска полиција проводи налоге суда који се односе на претрес имовине и особа, на привремено одузимање предмета, на осигуравање провођења извршних налога суда, као и других налога суда, чији је циљ предузимање корака којима се осигурава успјешно одвијање датог судског поступка.

Судска полиција, у циљу експертизе или оперативне подршке, може затражити помоћ служби за провођење закона БиХ или ентитета³¹.

Предсједник Правосудне комисије БДБиХ, на захтјев главног тужиоца БДБиХ и директора Канцеларије за правну помоћ БДБиХ, може склопити посебни споразум о пружању помоћи Судске полиције Тужилаштву и Канцеларији за правну помоћ БДБиХ којим би се могло уредити и питање заштите угрожених тужилаца³². СП БДБиХ је надлежна за осигуравање судија и службеника суда, као и других особа унутар суда, из чега произилази да у погледу заштите судија и тужилаца нема апсолутно никакве ингеренције изван зграде суда, због чега је ову област, са циљем прецизног уређења, потребно додатно преиспитати.

Полиција Брчко дистрикта БиХ

Послови Полиције БДБиХ, поред осталих, јесу заштита живота и имовине и осигурање одређених личности и објеката у Дистрикту³³, док је истим законом прописано да ће Влада БДБиХ подзаконским актом, на приједлог Шефа полиције БДБиХ, одредити које су то личности и објекти који се посебно штите³⁴. Такођер, дефинирано је да о облику заштите одлучује Шеф полиције БДБиХ³⁵. Дакле, из наведеног произилази да је, када је у питању поступање полиције БДБиХ, полиција БД БиХ, путем наредби Шефа и замјеника Шефа полиције БД БиХ, као и доношењем Плана редовног осигурања особа и објеката дефинисала обавезу којом се посебно штите објекти и зграде правосудних институција, али и судије и тужиоце у правосудним институцијама БД БиХ.

³¹ Члан 5. Закона о судској полицији БДБиХ, Службени гласник, број: 42/04, 19/07, 2/08, 31/11 и 48/11

³² Члан 6. Закона о судској полицији БДБиХ, Службени гласник, број: 42/04, 19/07, 2/08, 31/11 и 48/11

³³ Члан 12. став 1. тачка а) и е) Закона о полицији БДБиХ, „Службени гласник БДБиХ“, број 31/09, 60/10 и 31/11

³⁴ Члан 15. став 1. Закона о полицији БДБиХ, Службени гласник БДБиХ, број 31/09, 60/10 и 31/11

³⁵ Члан 15. став 2. Закона о полицији БДБиХ, „Службени гласник БДБиХ“, број 31/09, 60/10 и 31/

Судска полиција Брчко дистрикта БиХ

СП БДБиХ је устројена у оквирима Правосудне комисије БДБиХ те пружа помоћ Апелационом и Основном суду БДБиХ у смислу прибављања информација, извршавања налога суда за довођење учесника у судском поступку према налозима судова БДБиХ, спровођења осуђених особа у установе за извршење санкција на основу изречених пресуда суда, одржавања реда у судници, осигуравања судија и службеника суда, као и других особа унутар суда, интерног осигурања зграде суда, те извршавања других налога суда. Судска полиција такођер пружа помоћ у осигуравању увида у службену документацију, укључујући и судске и управне списе, а нарочито приликом прибављања неопходних информација, докумената и списа у случају пружања отпора или несарадње од стране било којег службеника у току истраге.

Надаље, Судска полиција проводи налоге суда који се односе на претрес имовине и особа, на привремено одузимање предмета, на осигуравање провођења извршних налога суда, као и других налога суда, чији је циљ предузимање корака којима се осигурава успјешно одвијање датог судског поступка.

Судска полиција, у циљу експертизе или оперативне подршке, може затражити помоћ служби за провођење закона БиХ или ентитета³⁶.

Предсједник Правосудне комисије БДБиХ, на захтјев главног тужиоца БДБиХ и директора Канцеларије за правну помоћ БДБиХ, може склопити посебни споразум о пружању помоћи Судске полиције Тужилаштву и Канцеларији за правну помоћ БДБиХ којим би се могло уредити и питање заштите угрожених тужилаца³⁷. СП БДБиХ је надлежна за осигуравање судија и службеника суда, као и других особа унутар суда, из чега произилази да у погледу заштите судија и тужилаца нема апсолутно никакве ингеренције изван зграде суда, због чега је ову област, са циљем прецизног уређења, потребно додатно преиспитати.

7. Сигурност чланова уже породице судија и тужилаца

Када је у питању сигурност чланова уже породице судија и тужилаца, експертна Радна група на изради Платформе жели указати на чињеницу да се ради о подједнако важном питању као што је и питање личне сигурности судија и тужилаца. У пракси су познати многи случајеви у којима је, због улоге или одређених активности судије или тужиоца, мета пријетњи или напада био неко од чланова њихове породице.

Циљ пријетњи или напада на чланове породице је идентичан циљу пријетње или напада непосредно на судију и тужиоца, а он у основи представља угрожавање сигурности носиоца правосудне функције или кроз пријетње и застрашивање покушај утицаја на професионалност, независност и непристрасност судије или тужиоца. Уважавајући чињеницу шта сваком човјеку представља члан уже породице, а посебно нпр. малољетно дијете, јасно је да ће свака пријетња или напад којим ће живот чланова породице судије или тужиоца бити доведен у опасност, довести до тога да ће и професионалност судије или тужиоца можда постати упитна.

Овдје се може изнијети и констатација да када се пријетњама или нападима покушава извршити притисак на судију или тужиоца, јасно је да ће онај ко то намјерава урадити користити све могуће методе те пријетњу или напад усмјерити тамо гдје ће то имати највећи ефекат. Многе судије или тужиоци су након запримљене пријетње или напада указивали на важност заштите чланова њихових породица, а не њихову непосредну заштиту, управо због бојазни да ће евентуалне пријетње или напади бити усмјерени према њиховој малољетној дјечи или другим члановима уже породице.

³⁶ Члан 5. Закона о судској полицији БДБиХ, Службени гласник, број: 42/04, 19/07, 2/08, 31/11 и 48/11

³⁷ Члан 6. Закона о судској полицији БДБиХ, Службени гласник, број: 42/04, 19/07, 2/08, 31/11 и 48/11

Кроз претходно проведenu анализу законских и подзаконских прописа јасно је указано да је питање сигурности судија и тужилаца уређено нејасно и непрецизно, док се у случају заштите чланова уже породице може констатирати да није уопће уређено. Дакле, питање заштите чланова уже породице судија и тужилаца се кроз законске прописе сврстава у питање опће сигурности свих грађана што је у надлежности локалних полицијских органа, због чега је ово питање потребно уредити свеобухватно и заједно са питањима сигурности и заштите судија и тужилаца. Наиме, провођење мјера заштите које у односу на чланове уже породице подузима једна полицијска агенција, а у односу на судију или тужиоца друга полицијска агенција, врло често нема потребне ефекте.

За провођење мјера заштите је прије свега неопходан правни оквир, добра организираност и стална координација. Изостанком координације доводи се у питање извршење задатака, а самим тим се угрожава сигурност, односно животи особа које се штите.

Када је у питању сигурност и заштита чланове уже породице носилаца правосудних институција у ФБиХ, треба напоменути да је новим Законом о Судској полицији у ФБиХ међу надлежностима судске полиције предвиђена и њихова заштита. Сходно одредбама наведеног Закона и Правилника о начину вршења послова и примјени овлаштења у Судској полицији у ФБиХ - када то сигурносни разлози захтијевају у случају сазнања везаних за угрожавање сигурности чланове уже породице носилаца правосудних функција, судска полиција и њима пружа физичку и техничку заштиту. Мишљења смо да је истовремено са уређењем области заштите судија и тужилаца потребно уредити и област заштите чланова уже породице, и то од стране исте полицијске агенције, а никако различитих полицијских агенција како је то тренутно случај³⁸.

Уопћено говорећи, када је ријеч о заштити члана уже породице судије или тужиоца, приликом процјене о потреби заштите ваља водити рачуна о односу између судије и тужиоца и тог члана породице, дакле, потребу цијенити од случаја до случаја³⁹.

8. Сигурност имовине носилаца правосудних функција

Циљ пријетњи или напада на имовину носилаца правосудних функција је идентичан циљу пријетње или напада непосредно на судију и тужиоца, а он у основи представља угрожавање сигурности носиоца правосудне функције, или кроз пријетње и застрашивање, покушај утицаја на професионалност, независност и непристрасност судије или тужиоца. Управо из ових разлога сигурност имовине носиоца правосудних функција требала би бити саставни дио сигурности правосуђа.

У овом тексту није ријеч о сталној бризи надлежних органа за сигурност имовине носилаца правосудних функција, већ о потреби постојања правног оквира којим се уређује питање сигурности и заштите имовине носилаца правосудних функција. Ако се уваже основни принципи заштите угрожених особа, може се закључити да непосредна заштита носиоца правосудне функције или неког од чланова породице без заштите стана, нема смисао зато што се дјелимично подузетим мјерама тешко остварује коначан циљ, а то је превентивно или репресивно дјеловање на пријетње или нападе којима би се угрозио живот или би се утицало на професионалност, независност и непристрасност носиоца правосудне функције.

---

³⁸ Нпр. у пракси су познати случајеви да мјере заштите носиоца правосудне функције пружа једна агенција, мјере заштите чланова уже породице друга агенција, док су мјере заштите имовине пружане од треће полицијске агенције, а познати су и случајеви у којим се мјере заштите током радног времена носиоца правосудне функције пружане од једне полицијске агенције, а изван радног времена од друге полицијске агенције.

³⁹ Нпр. понекад може бити оправдана заштита унука судије или тужиоца иако на први поглед они не спадају у члана уже породице.

Када је у питању сигурност и заштита имовине носилаца правосудних институција у ФБиХ, треба напоменути да је новим Законом о судској полицији у ФБиХ такођер предвиђена могућност њихове физичке и техничке заштите. Сходно одредбама наведеног Закона и Правилника о начину вршења послова и примјени овлаштења у Судској полицији у ФБиХ, о сазнањима везаним за угрожавање сигурности имовине носилаца правосудних функција, Судска полиција је дужна подузети све потребне и неопходне мјере које су прописане наведеним прописима и другим прописима који уређују аспект осигурања имовине.

Једнако као и код осталих видова заштите, и ову област заштите имовине носилаца правосудних функција требало би додијелити у надлежност једне полицијске агенције која је надлежна и за сигурност судија и тужилаца и чланова уже породице, а никако различитим полицијским агенцијама како је то тренутно случај⁴⁰.

9. Сигурност запосленика у правосудним институцијама

Запосленици у правосудним институцијама су дио правосуђа без којег правосудни систем и носиоци правосудних функција не би уопће функционирали, из чега произилази значајна улога запосленика у правосудним институцијама. Познато је да већи проценат запослених у правосудним институцијама има директне додирне тачке са предметима односно доказним материјалима и другом документацијом која је од значаја за вођење одговарајућег поступка, па се поставља питање да ли се пријетњама или нападом на запосленика правосудне институције може утјецати и на вођење и исход неког поступка. Јасно је да утицај на запосленика правосудне институције нема директни утицај на професионалност, независност или непристрасност носиоца правосудне функције, па самим тим нема ни коначни утицај на владавину права. Медутим, познато је да притисак на запосленика правосудне институције може довести до тога да дође до уклањања важних доказа из списка, одавања повјерљивих података или неких других радњи које ће онемогућити или усложнити кривично гоњење и процесуирање, а тиме индиректно утјецати на владавину права.

Сигурно је да ће онај ко има намјеру пријетњама, застрашивањем или нападима утјецати на коначни исход неког процеса, исте у правилу вршити у правцу особа које доносе конкретне одлуке, дакле, судије, тужиоце или индиректно чланове њихових породица, али није искључено да се у неким случајевима потенцијални нападачи определијеле управо за опструкцију рада правосудне институције или носиоца правосудних функција путем других запосленика правосудних институција. Управо због претходно наведеног, сигурност запосленика у правосудним институцијама треба бити саставни дио сигурности правосуђа у којем оквиру се треба адекватно и нормирати.

Студија случаја 1

Опис

Задokumentован је случај озбиљне пријетње према НПФ – тужитељица. Судска полиција у ФБиХ је с обзиром на озбиљност пријетње по живот НПФ извршила сигурносну процјену у којој су на основу утврђеног високог степена угрожености, предложене мјере заштите по мјесту рада, становања и у покрету. О самој пријетњи обавијештено је надлежно тужилаштво у којем је упуслена и штићена НПФ.

СП ФБиХ је заштиту НПФ проводила у временском периоду од око 6 мјесеци. Током ове активности ангажовано је једно возило и најмање два службеника. Обезбјеђење се проводило 24/7. Околности које су додатно усложњавале предметне мјере и активности су

⁴⁰ И у овом случају су познати многи лоши примјери из праксе па са циљем спречавања евентуалних нежељених догађаја са посљедицама по правосудну заједницу или носиоце правосудних функција, аутори овог текста указују на потребу системског рјешења ове области.

везане за чињеницу да се викендом обезбјеђење спроводило у мјесту пребивалишта које је на великој удаљености од мјеста рада и боравишта.

Током периода пружања заштите надлежна организациона јединица СП ФБиХ је у више наврата покушала ступити у контакт са предметним тужиоцем који је водио истрагу у предмету пријетње у односу на штићеног НПФ, у циљу прикупљања и размјене информација, те провјеравања постојања сигурносних разлога за пружање мјера заштите.

На наведене захтјеве СП ФБиХ, као и штићеној НПФ (која се интересовала за ток истраге), нису достављане информације о току истраге, ако ни полицијским органу који проводи истрагу.

СП ФБИХ је оперативним радом након 6 мјесеци дошла до сазнања да се лице које је пријетило НПФ већ три мјесеца налази у казнено-поправном заводу на издржавању казне од три године, а да је истрага у предмету угрожавања сигурности већ обустављена прије неког времена.

Истовремено, штићена НПФ је незванично такође дошла до истих сазнања.

Закључак

Због недовољне размјене информација у току истраге пријетње, приликом реализације пружања заштите НПФ, дошло је до непотребне употребе људских и материјално техничких ресурса, као и продужења осјећаја угрожености код штићене НПФ.

Студија случаја 2

Опис

По запримању пријетњи НПФ, СП ФБиХ је, с обзиром на озбиљност пријетње НПФ, извршила сигурносну процјену у којој су на основу утврђеног високог степена угрожености, предложене мјере заштите по мјесту рада, становања и у покрету. СП ФБиХ је заштиту НПФ проводила 24/7 у периоду од 5 мјесеци уз ангажовање једног возила и најмање два службеника.

Приликом провођења мјера заштите, НПФ није уважавао и поступао у складу са сигурносним упутама службеника задужених за сигурност НПФ, те је одбијао да усклади своје активности са пријетњом и прописаним мјерама заштите, а што се огледало у посјетама угоститељским објектима у којима се окупљају лица склона криминалу, па чак и лица против којих се водио поступак. Разлог за овакво поступање налазимо у изјавама штићеног НПФ да на овај начин шаље поруку да се не боји.

Надлежна организациона јединица за пружање заштите СП ФБиХ је на наведено понашање НПФ упозорила лично руководиоца правосудне институције и директора СП ФБиХ у писаном форми. Након престанка сигурносних разлога, укинута су мјере заштите НПФ.

Закључак

Непоступање по сигурносним упутама службеника задужених за сигурност и недовољна упознатост са значајем сигурности довела је до умањеног степена безбједности НПФ, али и службеника СП.

10. Заштита објеката правосудних институција

Када је у питању сигурност зграда правосудних институција, прије свега битно је напоменути евидентну чињеницу да је већина зграда правосудних институција у БиХ смјештена на неадекватним локацијама, које са аспекта сигурности не задовољавају ни минимум потребних услова за адекватну заштиту зграда, те самим тим и носилаца правосудних функција и других запосленика у згради.

Иако капитални радови као што је градња нових судских зграда није у домету овог пројекта, можда постоје могућности да се идентификују мјере које се могу подузети унутар постојећих судских зграда, без потребе за капиталним улагањима.

Поред напријед наведене чињенице и других изазова који усложњавају обављање послова када је у питању заштита објеката правосудних институција, може се рећи да је ово питање у БиХ поприлично нормативно уређено. Конкретно, надлежност везана за осигурање зграда правосудних институција на свим нивоима припада институцијама судске полиције, па тако и надлежност везана за осигурање:

- зграда правосудних институција у БиХ припада СП БиХ;
- зграде правосудних институција у ФБиХ припадају СП ФБиХ;
- зграде правосудних институција у Републици Српској припадају СП РС-а;
- зграда правосудних институција у Брчко дистрикту БиХ припада СП БДБХ.

Имајући у виду наведене надлежности, потребно је указати да је:

- СП БиХ надлежна за сигурност укупно двије правосудне институције чије сједиште се налази у комплексу правосудних институција БиХ, и то:
  - Суд БиХ
  - Тужилаштво БиХ.
- СП ФБиХ надлежна за сигурност укупно 54 објекта и 56 правосудних институција чије сједиште се налази на различитим локацијама на територији ФБиХ, што обухвата:
  - Уставни суд ФБИХ
  - Врховни суд ФБиХ
  - Федерално тужилаштво ФБиХ
  - 10 кантоналних судова у ФБиХ
  - 10 кантоналних тужилаштава у ФБиХ
  - 33 опћинска суда у ФБИХ.

Битно је напоменути да поред споменутих зграда, СП ФБиХ осигурава и поједина одјељења судова која су измјештена изван сједишта суда (нпр. Одјељење суда у Сребренику, Одјељење суда у Кладњу и др.).

- СП РС надлежна за сигурност укупно 50 правосудних институција у 38 објекта, чије сједиште се налази на различитим локацијама на територији РС, што обухвата:
  - Врховни суд РС
  - Виши привредни суд РС
  - Специјално тужилаштво РС
  - Републичко тужилаштво РС
  - 6 окружних судова у РС
  - 6 окружних тужилаштава у РС
  - 6 привредних судова у РС
  - 19 основних судова у РС.

- СП БДБиХ надлежна за сигурност укупно три правосудне институције чије сједиште се налази у комплексу правосудних институција БДБиХ, и то:
  - Апелациони суд БДБиХ
  - Основни суд БДБиХ
  - Тужилаштво БДБиХ.

Осигурање зграда правосудних институција и тренутно стање

Када је у питању начин извршења послова осигурања зграда правосудних институција, односно тактике и методике извршења ових послова, Експертна радна група за израду Платформе у сачињавању нацрта стратешког документа се неће детаљно упуштати у то, али се може констатирати да се предметни послови извршавају зависно од расположивих персоналних и материјално-техничких ресурса надлежних институција судске полиције, те да све институције судске полиције у БиХ подузимају све расположиве мјере и радње физичке и техничке заштите гледе осигурања зграда и имовине правосудних институција и судске полиције.

Користећи се индуктивном методом утврђивања објективног стања опремљености и расположивости ресурса потребних за адекватну заштиту зграда правосудних институција, експертна радна група за израду Платформе дошла је до закључка којим се указује неспорна чињеница да све судске полиције у БиХ углавном немају довољне персоналне и материјално-техничке капацитете због чега, у односу на осигурање зграда правосудних институција, приоритет дају извршењу наредби правосудних институција (довођење, спровођење и задржавање лица, помоћ у provedби других судских одлука и сл.), с обзиром на то да од реализације ове врсте наредби директно зависи рад правосудних институција на конкретним предметима. Треба напоменути и да сигурност зграда правосудних институција зависи и од положаја зграда, увјета у зградама и око зграда, те других елемената који могу битно утјецати на сигурност, од чега овиси тактика, технике и процедуре осигурања конкретног објекта, а то су преузети изазови на које се може утицати веома мало или нимало. Битно је напоменути да се поред лоших услова гдје су лоциране зграде, сусрећемо и са проблемом неадекватних паркинг простора за паркирање службених моторних возила, а што такође представља сигурносни изазов и због чега може доћи до угрожавања сигурности како зграда, тако и НПФ (могућност постављања експлозивних направа на возила, возила ауто бомби и сл.). Експертна радна група је мишљења да је евидентна потреба подузимања хитних мјера на рјешавању наведеног проблема, а што ће засигурно зависити од тренутних могућности стања и локација зграда на терену и материјално-техничких ресурса правосудних институција.

Предувјет за одређивање нивоа заштите правосудне институције је свакако сигурносна процјена коју за сваку зграду која се редовно осигурава, појединачно треба сачинити надлежна организациона јединица судске полиције, а која, поред осталог, треба садржавати елементе везане за унутрашњост објекта, спољашњост објекта и околину објекта. Овдје се још може напоменути да осигурање објеката не подразумијева увијек и искључиво присуство службеника судске полиције, односно физичко осигурање, већ осигурање објекта може бити и техничко, те комбинирано осигурање, односно осигурање које истовремено обухвата и мјере физичког и техничког осигурања. Из већ наведеног је неспорно да су институције судских полиција одговорне за сигурност зграда правосудних институција па је, када су у питању сигурносни аспекти, овдје неопходно указати на потребу сталне сарадње и координације између предсједника судова или главних тужилаца, те других носилаца правосудних функција са непосредно надлежним руководиоцима организационих јединица судске полиције.

Питање сигурности објеката, односно провођење сигурносних процјена зграда правосудних институција захтијева одговарајуће стручно и специјалистичко знање, па је због тога неопходно потребно у све активности које могу имати утицај на сигурност зграда правосудних институција и особа које раде или бораве у истима, благовремено укључити надлежну организациону јединицу судске полиције. Битно је напоменути да се мишљење или сугестија, коју у сваком конкретном случају даје надлежна организациона јединица судске полиције, не смије уплатити у право и надлежност предсједника суда или главног тужиоца да руководи правосудном институцијом, као ни у организацију рада и функционалност правосудне институције. Судска полиција се мора бавити искључиво питањима везаним за сигурност зграде правосудне институције и особа које се налазе, односно бораве у згради, те сигурност особа лишених слободе које се доводе и непосредно осигуравају ради саслушања, суђења и слично. Овдје је неопходно указати и на потребу адекватног и по могућности једнообразног нормативног уређења ове области, а све са циљем стандардизованог поступања у пракси. Тако су, нпр. у неким правосудним институцијама, створени предувјети за контра-диверزيونи преглед особа и пртљага приликом уласка у зграду, одузимање мобилних телефона, улазак на посебне службене улазе и сл., док у другим правосудним институцијама такви увјети не постоје (нпр. у случају адаптације зграде, доласка високих делегација, одржавања сложених суђења или саслушања и сл.).

Тренутно стање указује на чињеницу да због персоналних и материјално-техничких недостатака правосудних институција и судске полиције, нису испуњени сигурносни предувјети за сигуран рад правосудних институција. Ово посебно произилази из чињенице да приликом јавних окупљања и демонстрација грађана у фебруару 2014. године, нису постојали потребни капацитети како би се зграде правосудних институција адекватно заштитиле, због чега је у неким случајевима дошло до напада на зграде правосудних институција на којима је причињена материјална штета. Приликом ових демонстрација дошло је до латентног притиска на правосуђе када су демонстранти пред зградама неких правосудних институција захтијевали пуштање на слободу особа лишених слободе, а том приликом се пријетило новим нападима на зграде правосудних институција и на поједине носиоце правосудних функција. У оваквим ванредним ситуацијама, без обзира на спремност судске полиције да одговори сигурносним изазовима, неопходна је координација са другим полицијским агенцијама (Меморандум о сарадњи и оперативној подршци између МУП-а Кантона Сарајево и СП ФБиХ број: Сп-01-26-1/16 од 07.01.2016.г. којим се поред осталог, регулишу питања везана за координацију у случајевима ванредних осигурања зграда правосудних институција на подручју Кантона Сарајево).

Улазак у зграде правосудних институција

Забилежени су случајеви у којима је наложено да се тужиоцима онемогући улазак у зграду на посебан - службени улаз, с обзиром на то да је у кривичном поступку тужилац као и оптужени, односно његов адвокат, само странка у поступку. Сматрамо потребним дати и коментар на наведено поступање. Оваквој пракси било би потребно дати посебан значај зато што улаз у зграду суда не представља истовремено и судницу, односно вођење кривичног поступка, а посебно зато што надлежности везане за стање сигурности зграде, односно контролу уласка, кретања и изласка особа, припадају судској полицији која нема апсолутно никакву улогу у вођењу и доношењу одлука у конкретном поступку. Уважавајући начела кривичног поступка и улогу адвоката, заједнички став експертне радне групе, у погледу уласка у зграду, је да је изједначавање тужилаца и адвоката непримјерено. Ово стога што тужилац има улогу да у име државе прогони починиоце кривичних дјела, а истовремено је, нпр. у ФБиХ, за њихову сигурност, као и у случају судија, надлежна Судска полиција. Горе наведена тврдња је потврђена и закључком са сједнице ВСТВ-а БиХ, број:

09-07-8-2145-1/2021 од 27.0.2021. године, а све у циљу унапређења сигурности правосудних институција и носилаца правосудних функција у БиХ.

Управо оваквом непримјереном праксом је могуће да на улазу у зграду суда дође до евентуалног угрожавања сигурности или притиска на тужиоца зато што је тужилац приморан приликом уласка у суд сусретати се са оптуженим, сродницима оптуженог, а неријетко и особама које на суђење дођу као подршка оптуженом. Уколико се остане при становишту да тужиоци буду подвргнути контроли, као адвокати и остали посјетиоци, мишљења смо да би контрола требала обухватати уистину све који улазе у зграду, што подразумијева и контролу свих носилаца правосудних функција и запосленика правосудне институције у згради чиме би се, коначно, могао гарантовати и знатно већи ниво сигурности. Контрола уласка свих који улазе у зграду, укључујући и носиоце правосудних функција, у највећем броју правосудних институција је у пракси до сада забиљежена само у ванредним ситуацијама као што су: високоризична суђења, демонстрације већег обима и слично. Медутим, с циљем контроле свих особа које улазе у зграду правосудних институција, претходно је потребно створити техничке предувјете који подразумијевају да се улазак и контрола при уласку не врши на једном мјесту за носиоце правосудних функција и остале који улазе у зграду суда.

Суднице, просторије за саслушање осумњичених особа, уреди носилаца правосудних функција и друге просторије

Чланови експертне радне групе немају намјеру бавити се техничким увјетима просторија у зградама правосудних институција, али желе указати да су, са аспекта сигурности суднице, просторије за саслушање осумњичених у тужилаштвима, уреди носилаца правосудних функција, просторије за чување доказа и просторије за задржавање особа лишених слободе, простори који би за разлику од осталих требали имати посебан (сигурносни) значај. Када говоримо о судници, тешко је занемарити чињеницу да је судница симбол правде, али истовремено и мјесто са којег у принципу једна страна одлази незадовољна због чега се може очекивати да, евентуално незадовољна вођењем поступка или одлуком, направи инцидент из којег могу проистећи како угрожавања сигурности, тако и пуно теже посљедице.

Познато је да правила поступања с циљем одржавања реда у судници, а сходно одредбама кривичних процесних закона на подручју БиХ, одређује судија или предсједник вијећа. Управо из ових разлога је, нпр. одредбама Закона о кривичном поступку ФБиХ⁴¹, дефинирано да оружје на главном претресу могу носити само службеници судске полиције и друге особе којима то дозволи судија, односно предсједник вијећа, да претресање особа које присуствују главном претресу одређује судија, односно предсједник вијећа, као и удаљавање са засједања. Уважавајући права судије, односно предсједника вијећа у сваком конкретном случају, одобравање уношења ватреног оружја у судницу од стране особа које нису оперативно ангажиране на довођењу оптуженог или непосредном осигурању главног претреса, било би добро радити у координацији или најавити службеницима судске полиције који раде на непосредном осигурању главног претреса. Међутим, када у судници дође до нарушавања јавног реда и мира у већем обиму и када судија више нема могућност да примијени мјере процесне дисциплине, тада одговорност за смиривање ситуације и подузимање других потребних мјера преузима судска полиција.

Када је у питању преглед особа које присуствују главном претресу, треба напоменути да из одредби кривичних процесних закона не произилази обавеза судије да изда писану наредбу. Из тих разлога се препоручује да се такав преглед врши кад је то могуће, као и да

---

⁴¹ "Службене новине ФБиХ" број 35/2002, 56/2003- исправка, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014, 74/2020

се, зависно од расположивих капацитета, обавезно одузму предмети погодни за напад или наношење повреда, те да се зависно од увјета и капацитета, од сваке особе која је посјетилац на главном претресу обавезно одузму предмети погодни за напад или наношење повреда, те да се такве особе евидентирају прије уласка у судницу. Овдје треба посебно напоменути и уреду носилаца правосудних функција и просторије за саслушање осумњичених особа у тужилаштвима у којим се неријетко на радном столу и другом видном мјесту у просторији могу наћи предмети погодни за напад и наношење повреда, као што су маказе, нож за отварање коверти, стаклена пепељара, чаша и сл., а нису ријетки ни захтјеви за саслушање особа лишених слободе без присуства службеника судске полиције.

Улога и активности Високог судског и тужилачког вијећа БиХ

Прије свега треба напоменути да ВСТВ БиХ, сходно одредбама Закона о ВСТВ-у БиХ, нема обавезе и одговорности у погледу стања сигурности како правосудних институција, тако ни носилаца правосудних функција у БиХ. Међутим, имајућу у виду обавезу да осигура provedбу принципа професионалности, независности и непристрасности правосуђа, ВСТВ БиХ је схватио и значај сигурности правосуђа у БиХ, с обзиром на то да ће без адекватног сигурносног амбијента у раду правосуђа бити тешко осигурати професионалан рад и provedбу принципа независности и непристрасности, али и несметано функционирање правосуђа у цјелини. Тако је ВСТВ БиХ прихватио иницијативу Судске полиције у ФБиХ упућену путем предсједника Врховног суда ФБиХ (актом број Су-сп-202/10, од 16. 7. 2010. године), као особе одговорне за управљање судском полицијом, којом је иницирано активно укључивање ВСТВ-а БиХ у рјешавање сигурносних питања која су од значаја за рад и функционирање правосуђа. Након прихватања предметне иницијативе, ВСТВ БиХ је 27. 8. 2010. године организовао састанак којем су присуствовали предсједник ВСТВ-а БиХ, највиши носиоци правосудних функција у БиХ, представници судских полиција у БиХ и представници Међународног програма помоћи у криминалистичкој обуци (ICITAP), који су се сложили са постојањем указаних проблема, те потребом за рјешавањем истих у оквиру надлежних институција у БиХ и активног учествовања ВСТВ-а БиХ.

Сходно закључцима са већ наведеног састанка и приједлозима представника надлежних институција, ВСТВ БиХ је, на сједници одржаној 22. 9. 2010. године, донио одлуку о формирању Радне групе за процјену сигурности зграда правосудних институција као и других сигурносних аспеката, у чији састав су именовани представник ВСТВ-а БиХ, Међународног програма помоћи у криминалистичкој обуци, Министарства правде БиХ, СП БиХ, СП ФБиХ, СП РС, СП БДБиХ и ДКПТ БиХ.

Одлуком о успостави и именовању одређени су и задаци Радне групе и то:

- утврђивање минималних стандарда у вези са питањима сигурности, односно осигурања и заштите зграда судова и тужилаштава;
- рјешавање питања адекватних мјера и заштите угрожених судија и тужилаца, односно судија и тужилаца под пријетњом, што би, поред стварања потребних предувјета за провођење наведених послова, подразумијевало и додатну едукацију службеника судске полиције, али и носилаца правосудних функција;
- анализа и давање препорука за евентуално усаглашавање и измјене законских и подзаконских прописа који прописују статус службеника судске полиције, овлаштења судске полиције, правила и процедуре поступања у конкретним случајевима и слично;
- анализа тренутних персоналних и материјално-техничких капацитета и давање препорука за евентуално повећање броја службеника, додатна материјално-техничка средства, опрему и просторне капацитете, додатну обуку службеника и слично;

- и друга питања од значаја за рад и несметано функционирање правосуђа у БиХ са аспекта сигурности и овлаштења судске полиције.

Радна група за процјену стања сигурности зграда правосудних институција је, сходно задацима, израдила Смјернице стандарда и мјера сигурности правосудних институција и носилаца правосудних функција у БиХ које је, на сједници одржаној 14. јула 2011. године, усвојио ВСТВ БиХ. Уважавајући значај сигурности правосуђа и потребу континуираног рада на provedби Смјерница и уређење области сигурности правосуђа у БиХ, ВСТВ БиХ је приликом усвајања Смјерница, Одлуком број 08-02-2423-2/2011, од 26. 7, 2011. године, именовало и Радну групу за праћење примјене Смјерница стандарда и мјера сигурности правосудних институција и носилаца правосудних функција у БиХ. Та Радна група, поред осталог, за задатак има и да се бави другим питањима везаним за сигурност правосуђа у БиХ.

Подузимају се континуирани напори да се повећа ефикасност рада ове Радне групе, између осталог, и кроз укључивање у њен рад и носилаца правосудних функција, те њену директну сарадњу са руководиоцима правосудних институција.

Радна група за процјену сигурности зграда правосудних институција, као и других сигурносних аспеката је као привремено радно тијело кроз свој рад прерасла у стално радно тијело ВСТВ-а БиХ - Радну групу за безбједност правосудних институција и НПФ у БиХ- са истим задацима, те је она у циљу стварања сигурносног амбијента у раду правосудних институција и НПФ израдила *Смјернице стандарда и мјера сигурности за употребу у пројектима реконструкције постојећих или градње нових зграда правосудних институција и пројектима набавке опреме за техничку заштиту зграда правосудних институција* број: 09-02-3-226/2017 од 16.01.2017. године.

Студија случаја

Студија случаја 1

Опис

Приликом реконструкције једног од објеката правосудних институција, а у супротности са Смјерницама стандарда и мјера сигурности правосудних институција и НПФ у БиХ, као и Смјерница стандарда и мјера сигурности за употребу у пројектима реконструкције постојећих или градње нових зграда правосудних институција и у пројектима набавке опреме за техничку заштиту зграда правосудних институција, судска полиција није инволвирана, те приликом израде пројектне документације, као и грађевинских радова на објекту нису предвиђене просторије за смјештај и рад службеника судске полиције.

У каснијој фази реконструкције зграде ангажманом руководиоца судске полиције, импровизацијама су обезбјеђене просторије за смјештај и рад службеника судске полиције.

Закључак

Оваквим поступком дошло је до угрожавања сигурности објекта, НПФ, радника правосудне институције, службеника судске полиције, странака и других лица. И оваква импровизирана рјешења негативно утичу на систем безбједности.

Студија случаја 2

Опис

У једној од правосудних институција дошло је до изазивања пожара у просторији за чување доказа.

У просторији су били, између осталог, заплијењено оружје, дрога, бијела техника и други предмети из кривичних и других поступака.

Надлежни тужилац је изразио сумњу да су пожар подметнуле непознате особе. Анализом овог предмета јасно је да је један од разлога неадекватна заштита објекта.

Закључак

Паљењем доказног материјала, многи од предмета су доведени у питање, а јасан је и притисак на правосуђе у цјелини, дигнитет суда и владавине права.

Статистички преглед анонимних дојава о постављању МЕС-а:

Организациона цјелина	Година са бројем случајева					Укупно	Напомена
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.		
СП ФБиХ	4	3	7	10	5	29	
СП РС	5	2	-	-	1	8	
	9	5	7	10	6	37	

11. Заштита свједока

Сигурност и заштита свједока

Свједочење према законским прописима представља опћу грађанску дужност и свједоци се саслушавају када постоји вјероватноћа да ће својим исказом моћи дати обавјештења о кривичном дјелу, учиниоцу и другим важним околностима. Дужност свједочења подразумијева обавезу да се позвани свједок одазове позиву и обавезу свједочења, те неоправдано одбијање давања исказа може довести до процесних посљедица у смислу кажњавања свједока, док давање лажног исказа може довести до кривичног гоњења.

Анализирајући досадашњу праксу у правосуђу БиХ, убрзане токове модернизације и стања у друштву, те развоја нових образаца понашања и облика криминалитета који се манифестују најчешће у форми организованог криминала и корупције, за успјешно вођење кривичног поступка неопходна је сарадња свједока. У том смислу наметнуте обавезе свједочења, држава мора омогућити свједоку да несметано и у одсуству неких облика застрашивања у току кривичног поступка дâ свој исказ. У случају да се, тражећи од свједока да изнесе доказе, свједок излаже пријетњи по њен или његов живот, држава преузима одговорност за подузимање могућих оперативних мјера како би се заштитила та особа⁴². Сарадња између тужиоца, суда и судске полиције (према потреби) неопходна је како би се извршиле ове обавезе. То захтијева адекватан правни и стратешки оквир и техничке и оперативне капацитете.

Препоруке (97) 13⁴³ (застрашивање свједока и права одбране) и (2005) 9 Вијећа Европе⁴⁴, прецизно су дефинирале опће принципе који одређују примјену мјера заштите свједока. Најважнији принципи из наведених препорука се односе на то да свједок треба бити саслушан на начин да се узму у обзир његов лични живот и достојанство, те права која свједок посједује, као и то да држава има обавезу донијети законе и формирати праксу, што би био предуслов да свједок свједочи несметано и без застрашивања.

Уважавајући међународне стандарде и ЕКЉП, односно гаранције и принципе садржане у њима, проистекла је потреба да се позитивним прописима уреди питање сигурности и заштите свједока, односно доношење закона о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока, те су сходно уставном уређењу БиХ донесена четири закона.

Познато је да су питања везана за сигурност и заштиту свједока пред правосудним институцијама у БиХ били предмет анализа и извјештаја више домаћих и међународних владиних и невладиних организација. Из већег броја ових извјештаја произилази да су у пракси евидентирани многи случајеви у којим су, због намјере да свједоче, свједоци били изложени застрашивањима и угрожавању њиховог физичког интегритета. Неки свједоци су изјављивали да пуно бољу заштиту права и интегритета од њих имају оптужене и осуђене особе, због чега, кад год су у прилици, избегавају свједочење, чиме се индиректно отежава рад правосудних институција, а посебно тужилаштва, на којим је терет доказивања кривичног дјела.

У пракси су познати и случајеви да су свједоци под пријетњом и угрожени свједоци:

- долазили самостално у зграду и том приликом се особама на рецепцији или осигурању јавно легитимирале као „заштићени свједоци“;

⁴² А и Б против Румуније, пресуда Европског суда за људска права од 2. јуна 2020., у одломку 119.

⁴³ Препорука Комитета министара Вијећа Европе бр. Р (97)13 државама чланицама о застрашивању свједока и праву на одбрану

⁴⁴ Препорука Комитета министара Вијећа Европе Рец(2005)9 државама чланицама о заштити свједока и сарадника у провођењу правде

- који су се на улазу у зграду сусретали непосредно са оптуженим или родбином оптуженог;
- који су пред судницом чекали заједно са родбином оптужених или свједоцима одбране који су у блиској вези са оптуженим;
- који су у судници сједили на удаљености од једног метра од оптуженог;
- у којима би их при доласку на суд испред улаза чекали новинари који су их фотографирали или снимали, а касније њихове фотографије или снимке приказивали у медијима;
- којима су позиви на суд достављани путем редовне поште, и то у незапечаћеним и полуотвореним ковертама које би достављач – запосленик поштанске фирме у неким мањим локалним заједницама – остављао у оближњим угоститељским објектима, трговинама или би их предавао родбини и познаницима свједока.

Оваквим и сличним случајевима мјере које је суд одредио у складу са одредбама Закона о заштити свједока губе смисао, а интегритет и сигурност свједока се угрожавају. У коначници оваква пракса доведе до тога да ови свједоци, услед страха и чињенице да систем није осигурао ни минимум могућих мјера да би се заштитили од застрашивања, пријетњи или напада, избјегавају давање исказа или мијењају исказе без обзира што то некада представља чак и кривично дјело. Због свега наведеног, кривични поступак постаје неефикасан, те се губи повјерење грађана у институције кривичног правосуђа.

Треба напоменути да су претходно описани случајеви лоше праксе углавном били резултат недостатка адекватног правног оквира и недостатка персоналних и материјално-техничких ресурса правосудних институција потребних за provedбу мјера заштите свједока, те сталне потребе за едукацијом НПФ и службеника судске полиције приликом пружања мјера заштите свједоку.

Сигурност и заштита свједока требала би бити саставни дио сигурности правосуђа. Поред осталог је потребно имати у виду да се квалитетном заштитом свједока повећава спремност свједока на сарадњу са органима кривичног поступка, а сам кривични поступак добија на својој ефикасности, док се истовремено повећава повјерење грађана у институције правосуђа.

Битно је напоменути чињеницу да је Законом о кривичном поступку и Законом о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока уређено пружање процесних мјера заштите свједока, док су Законом о програму мјера заштите регулиране ванпроцесне мјере заштите свједока. С тим у вези, када говоримо о ванпроцесним мјерама заштите, Закон о програму заштите свједока не може се примјењивати у кривичним поступцима који се воде пред ентитетским судовима и у БДБиХ, јер је у члану 1. тог закона изричито наведено да се примјењује у кривичним поступцима пред Судом БиХ. Тиме остаје законски нерегулирана ситуација када се у кривичним поступцима који се воде пред ентитетским судовима и пред судовима у БДБиХ укаже потреба да се неким свједоцима пружи заштита у смислу додјељивања ванпроцесних мјера заштите.

Уређење питања сигурности и заштите свједока у БиХ је посебно битно у оквирима правосудних институција ФБиХ, РС и БДБиХ, зато што је ово питање поприлично уређено у случајевима пружања мјера заштите свједоцима који се појављују пред Судом БиХ. Неуређеност области заштите свједока пред правосудним институцијама ентитета и БДБиХ је чињеница која би требала бити забрињавајућа за све који имају улогу у евентуалном рјешавању овог недостатка, а посебно за правосудне институције. Наиме, сарадња између тужилаштва и суда са свједоцима, а посебно жртвама тешких кривичних дјела представља основ за својврстан показатељ ефикасности провођења правде. У неким земљама се

немогућност заштите свједока сматра највишим степеном кризе рада и функционирања правосудног система, а самим тим и кризом у систему власти.

Заштита свједока пред правосудним институцијама Босне и Херцеговине

Заштита свједока пред Судом БиХ и Тужилаштвом БиХ је уређена Законом о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока⁴⁵, који је наметнут одлуком Високог представника. Сходно потребама из праксе а у складу са међународним стандардима, наведени закон је претрпио одређене измјене и допуне, за разлику од ентитетских закона из ове области. Поред овог закона, као *lex specialis* на државном нивоу постоји и Закон о програму заштите свједока у БиХ⁴⁶, а који не постоји на ентитетским и нивоу БДБиХ. Истовремено, постојећи закон на државном нивоу омогућава провођење програма заштите свједока у кривичним поступцима пред Судом БиХ⁴⁷, па се *argumentum a contrario* дало закључити се не односи на поступке пред судовима ентитетима и БДБиХ.

С обзиром на то да се Одјељење за заштиту свједока СИПА-е финансира из буџета, поставља се питање да ли би из истог буџета било могуће финансирати програм заштите свједока, нпр. за потребе правосудне институције БДБиХ. Наиме, Одјељење за заштиту свједока СИПА-е је једино такве природе и овлаштења на читавом подручју БиХ. У пракси, ријеч је о Одјељењу које је многим свједоцима успјешно пружило потребне мјере заштите, те које успјешно проводи и програме заштите свједока. Треба напоменути да је у децембру 2013. године усвојен нови Закон о програму заштите свједока, који је усклађен са препорукама Вијећа Европе и другим стандардима, али који и даље не обухвата ентитетске и ниво БДБиХ. Мишљења смо да би питање provedбе програма мјера заштите свједока за све правосудне институције у БиХ, било потребно уредити једним законским прописом. Судска полиција БиХ, која је надлежна за сигурност зграде Суда и Тужилаштва БиХ, као и за поступање по наредбама наведених правосудних институција, нема никакве директне ингеренције у погледу провођења мјера заштите свједока, па чак ни у тренутку када такви свједоци непосредно долазе у зграду наведених правосудних институција.

Заштита свједока пред правосудним институцијама у Федерације БиХ

Када је у питању заштита свједока пред правосудним институцијама у ФБиХ, треба напоменути да постоји *lex specialis* пропис који уређује наведену област, и то Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока⁴⁸. Наведеним законом уређују се мјере које осигуравају заштиту свједока под пријетњом и угрожених свједока у кривичним поступцима које воде опћински судови, кантонални судови и Врховни суд ФБиХ или кантонални тужиоци и федерални тужилац за кривична дјела која су у надлежности суда⁴⁹. За разлику од државног нивоа, у ФБиХ не постоји неки други пропис који дефинира ванпроцесне мјере заштите свједока⁵⁰, осим обавезе за доношење подзаконског прописа. Конкретно, сваки суд је обавезан усвојити Пословник о раду који осигурава одговарајуће кориштење мјера заштите свједока предвиђених овим законом и који гарантира да ће се свједоцима дати други адекватни видови заштите или збрињавања, као што је то предвиђено одговарајућим законима ФБиХ и БиХ⁵¹. Овдје се може поставити питање

⁴⁵ Службени гласник БиХ, број 3/03, 21/03, 61/04 и 55/05.

⁴⁶ Службени гласник БиХ, број 29/04.

⁴⁷ Члан 1. Закона о програму заштите свједока у БиХ гласи: „Намјена овог закона је да осигура ефикасну заштиту свједока у току и након кривичног поступка како би се свједоку омогућило слободно и отворено свједочење у кривичном поступку пред Судом БиХ.”

⁴⁸ Службене новине Федерације БиХ, број 36/03.

⁴⁹ Члан 1. Закона о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока.

⁵⁰ Нпр. физичко-техничка заштита свједока или чланова породице, измјештање свједока, осигурање доласка свједока на суд, психо-социјална подршка свједоку и сл.

⁵¹ Члан 26. Закона о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока.

колизије законских прописа с обзиром на то да provedбене прописе о раду СП ФБиХ може доносити искључиво председник Врховног суда ФБиХ.

Улога Судске полиције у ФБиХ

С циљем превазилажења проблема и недостатака у provedби мјера заштите свједока пред правосудним институцијама у ФБиХ, председник Врховног суда ФБиХ је донио Правилник о начину вршења послова судске полиције при provedби мјера заштите свједока пред правосудним институцијама у ФБиХ⁵², уз напомену да је доношењем новог Закона о судској полицији у ФБиХ у процедури доношење и новог Правилника који уређује питање provedби мјера заштите свједока. Дакле, наведеним Правилником су створене претпоставке да се у току трајања кривичног поступка несметано примјењује Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока ФБиХ. Овим законом је дефинирано да ће ванпроцесне мјере заштите свједока пред свим судовима и тужилаштвима у ФБиХ проводити СП ФБиХ, односно Јединица за сигурност и заштиту СП ФБиХ⁵³. У склопу ове Јединице је успостављен Одсјек за заштиту свједока и носилаца правосудних функција, као јединица специјализирана за извршење послова из дјелоког рада судске полиције и provedбу мјера заштите свједока за правосудне институције у ФБиХ. Правни основ за доношење Правилника је, поред одредбе Устава ФБиХ из које произилази да ће судска полиција помоћи у осигурању присуства свједока, проистекао и из одредби новог Закона о судској полицији⁵⁴.

Мјере заштите свједока у Федерацији БиХ

Законом о судској полицији у ФБиХ је дефинисано да судска полиција у складу са писаном наредбом правосудне институције обавља послове заштите свједока који се у кривичним поступцима третирају као свједоци под пријетњом, угрожени свједоци и заштићени односно анонимни свједоци, укључујући чланове породице и других особа у блиској вези са свједоком.

Овај Закон о заштити свједока дефинише мјере заштите, односно све појединачне мјере чија је сврха заштита свједока и блиске особе од застрашивања, напада или било каквих других посљедица због њене или његове одлуке да свједочи, односно сарађује са органима правосуђа.

Мјере којима се осигурава заштита свједока, односно блиске особе су:

- a) физичка и техничка заштита особе, која се састоји у спречавању угрожавања живота, здравља, физичког интегритета, слободе или имовине свједока односно њој блиске особе, употребом физичко - техничких мјера;
- b) премјештање, које се састоји у привременом пресељењу свједока и блиске особе из мјеста њеног или његовог пребивалишта или боравишта у друго мјесто у ФБиХ које одреди надлежна организациона јединица СП ФБиХ;
- c) друге мјере предвиђене законом о правилима поступка и другим прописима.

Мјере под тачкама а) и б) предузимају се на основу писане сагласности свједока и блиске особе, а у случајевима под тачком б) судска полиција са свједоком и блиском особом потписује споразум.

Судска полиција ће свједоку, односно њему блиској особи у току примјене мјера заштите пружити или организовати пружање потребне правне, медицинске и психолошке помоћи.

⁵² Број Су-сп-59-1/12, од 01. 06. 2012. године.

⁵³ Члан 54. став 6. Правилника о начину вршења послова и примјени овлаштења Судске полиције у ФБиХ, број Су-сп-34/21 од 08.03.2021. године

⁵⁴ Члан 32. Закона о судској полицији у Федерацији БиХ, („Службене новине ФБиХ", број 77/20)

Помоћ не може бити већа од износа који је неопходан за покривање животних трошкова и укључења у нову друштвену средину.

Средства за провођење мјера заштите свједока у складу са Законом о судској полицији у ФБиХ се планирају и осигуравају у буџету ФБиХ.

Сви органи управе и јавне установе у ФБиХ дужни су поступити по захтјевима судске полиције, те у циљу провођења мјера заштите свједока судској полицији пружити помоћ из своје надлежности.

Овдје желимо напоменути да је ово само дјелимично уређење ове области у ФБиХ, зато што обухвата само заштиту свједока у току трајања кривичног поступка, а не како би то требало бити - прије, у току и након кривичног поступка, те из разлога непостојања јасно дефинираног правног оквира за провођење програма заштите свједока пред правосудним институцијама у ФБиХ.

Заштита свједока пред правосудним институцијама РС

Процесни дио заштите свједока пред правосудним институцијама у РС се заснива на начелима који се примјењују и у ФБиХ, исти је уређен *lex specialis* Законом о заштити свједока у кривичном поступку⁵⁵. Када су у питању ванпроцесне мјере заштите свједока треба напоменути да је ова област дјелимично уређена у оквирима Судске полиције Републике Српске Правилником о начину вршења послова судске полиције при provedби мјера заштите свједока пред правосудним институцијама у Републици Српској.⁵⁶

Имајући у виду наведено, на надлежним органима је да, с циљем уређења области заштите свједока пред правосудним институцијама у РС, одреде правце дјеловања, односно евентуално успоставе посебну јединицу која би се бавила provedбом ванпроцесних мјера заштите свједока пред правосудним институцијама у РС. Могући концепти евентуалне успоставе оваквог типа јединице је да се она успостави у оквирима Судске полиције РС.

Заштита свједока пред правосудним институцијама БДБиХ

Процесни дио заштите свједока пред правосудним институцијама у БДБиХ заснива се на начелима која су уређена *lex specialis* Законом о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока⁵⁷. Када је у питању подузимање ванпроцесних мјера заштите свједока, нису прецизно уређене како посебним законским, тако ни подзаконским прописом. Из наведених разлога и у оквирима овог дијела правосудног система БиХ, предстоји подузимање активности на прецизном уређењу области мјера заштите свједока.

Улога Високог судског тужилачког вијећа БиХ

Да је заштита свједока саставни дио и од посебног значаја за професионалан рад правосуђа у БиХ, произилази из настојања ВСТВ-а БиХ се ова област уреди свеобухватно прецизно на свим нивоима БиХ.

Конкретне активности ВСТВ-а БиХ огледају се у сљедећем:

1. Одлуци о усвајању и обавезној примјени Стандарда у провођењу мјера заштите свједока пред судовима БиХ, број: 02-02-3128-1/2010, 17.09. 2010. године;
2. Усвајању Смјерница стандарда мјера сигурности правосудних институција и носилаца правосудних функција БиХ, које у једном дијелу дефинирају техничка

⁵⁵ Закон о заштити свједока у кривичном поступку („Сл. гласник РС“ број 48/03)

⁵⁶ Правилник о начину вршења послова судске полиције при provedби мјера заштите свједока пред правосудним институцијама у Републици Српској (број СУ/СП-163/15 од 19.03.2015.г.)

⁵⁷ Закон о заштити свједока у кривичном поступку („Сл. гласник БДБиХ“ број 10 од 24.06.2003., 8/07, 19/07)

питања зграда правосудних институција и просторија за свједоке, те дају препоруке за легислативно уређење;

3. Изради Едукативног модула Процесне мјере заштите свједока из 2012. године.

Мишљења смо да су све или већина ових активности подузете с циљем provedбе Државне стратегије за рад на предметима ратних злочина, односно с циљем провођења процесних мјера заштите свједока приликом суђења у предметима ратних злочина пред кантоналним и окружним судовима, те судом БДБИХ. Међутим, истовремено је занемарена област паралелног уређења провођења ванпроцесних мјера заштите свједока.

Студија случаја

Студија случаја 1

Опис

Приликом достављања наредбе за поступање са заштићеним свједоком, а у супротности са законима о заштити свједока, НПФ не класификују статус свједока. Стога је све присутнија појава да су сви свједоци - заштићени свједоци.

Такође, достава наредбе се често врши у отвореним ковертама, па чак и поштом, гдје је омогућено да се намјерно или ненамјерно открије идентитет и статус свједока.

Закључак

Наведеним поступцима угрожена је безбједност заштићеног свједока, али и процес који се води пред надлежним судом.

Студија случаја 2

Опис

Поступајући по наредби за примјену мјера заштите свједока у предмету ратног злочина, службеници судске полиције су предузели прописане мјере и радње. Свједок је давао изјаву из одвојене просторије уз примјену техничких средстава (дисторзија гласа и лика). Поступајући судија је током јавне расправе открио идентитет заштићеног свједока.

По овом предмету предузете су адекватне мјере од стране надлежног тужилаштва.

Закључак

Иако су предузете адекватне мјере, битно је истакнути да је дошло до откривања идентитета заштићеног свједока и угрожавања његове безбједности, као и безбједности службеника судске полиције, те породице заштићеног свједока.

Статистички преглед пружања мјера заштите заштићеним свједоцима:

Судска полиција ФБиХ

Организациона јединица	Година	Број случајева	Напомена
СП ФБиХ	2017.	13	
	2018.	15	
	2019.	2	
	2020.	1	
	2021.	6	

Друга фаза (Израда Стратегије)

Овај документ чини полазну основу и платформу за израду првог свеобухватног и јединственог стратешког документа у подручју сигурности правосуђа у Босни и Херцеговини, и тај процес ће се састојати у дефинирању сљедећих елемената:

1. Приједлог стратешких циљева и програма/мјера
2. Унапређење правног оквира
3. Јачање институционалних капацитета
4. Даље развијање и модернизација оперативних процедура рада
5. Побољшање сарадње и координације
6. Успостављање сталног механизма праћења и евалуације
7. Акциони план за имплементацију стратешког документа
8. Прилози